

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Justitiestraat, 21, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

Het juridisch weerstandsvermogen van de democratie

Iedere vorm van gemeenschap ook de politieke vindt haar verrechtvaardiging in bepaalde — meest ethische — denkbeelden aan dewelke zij niet mag, of beter onmogelijk kan verzaken, aan dewelke de aanhangers van dien bepaalden vorm een absolute en totale waarde toekennen. Vandaar namelijk de neiging om dien vorm voor onaantastbaar te houden en in de verandering van dien vorm een teken van verval te zien, en de neiging om de verdediging ervan als een moreele plicht te beschouwen.

Anderzijds leert ons de geschiedenis dat die vormen, meestal wel vergankelijk zijn; de eene volgt de andere op, zekere verdwijnen om later opnieuw te verschijnen, en de overgang van den eenen naar den anderen geschiedt op geheel verschillende wijzen: soms met groote moeite en alleenlijk door een revolutie, een breuk tussen de nieuwe Rechtsorde en deze die zij vervangt, soms veel gemakkelijker en zonder blijkbaar verweer vanwege het stervend regiem, zonder dat er een gaping waar te nemen is in het evolutieproces.

Zodoende komen wij tot de vaststelling dat de verschillende staatsrechtelijke vormen niet hetzelfde weerstandsvermogen bezitten, en stelt zich voor ons een heel bijzonder probleem, dat aan de grenzen van het Recht en de Geschiedkundige wetenschappen ligt.

Welk is het weerstandsvermogen van een bepaalde rechtsorde: in casu de Democratische Rechtsorde, en vindt deze in haar eigen juridi-

schen bodem de bruikbare middelen om haar wezen te verdedigen tegen een buitenstaande ideologie? (namelijk de niet-democratische).

Dus: de democratische staat en de niet-democratische partijen. Is het van het standpunt van den principieelen democraat te verantwoorden dat de Democratische Staat zich keert tegen de partijen die uitsluitend met wettige, dus democratische middelen (deelneming aan de verkiezingen — verovering van de geschikte meerderheid in de Volksvertegenwoordiging) een einde willen maken aan de democratie, en hun een uitzonderingspositie oplegt door hun namelijk het voordeel der democratische wettelijkheid en rechten te ontzeggen. Behoort het tegendeel niet tot het wezen van de democratie dat voor haar alle meeningen gelijkwaardig zijn, en dat het volk vrij en soeverein over zijn lot beslist, dus ook gebeurlijk in een niet-democratischen zin.

De titel van deze schets is ontleend aan het opschrift van een artikel van Prof. Dr G. van den Bergh, een vooraanstaande figuur in de sociaal democratische milieu's in Noord-Nederland en leeraar aan de universiteit te Amsterdam.

Een merkwaardige bijdrage tot de kennis — ik meen niet tot de oplossing — van het hierna ontleende vraagstuk, is de studie van Prof. van den Bergh, waarin voor het eerst, naar het mij voorkomt, van een juridisch standpunt wordt onderzocht een probleem dat men placht te

aanschouwen als zijnde niet vatbaar voor juridische vastlegging. Om dit mogelijk te maken was het trouwens noodig de vraag te beperken op een wijze die mij — ik erken het niet graag, maar toch — ietwat gefingeerd voorkomt; namelijk op de volgende: Wij laten buiten beschouwing de kwestie van te weten hoe de houding behoort te zijn van den Staat tegenover de partijen die op onwettige, revolutionnaire, wijze naar een kentering van de bestaande rechtsorde streven: dat de Staat zijn dwang-apparaat tegen zulkdanige groepeeringsricht, is vanzelfsprekend, dat impliceert van zijnerwege geen principieele houding, het is zonder meer de vervulling van zijn taak: handhaving van orde en openbare rust. Maar het principieel probleem — zoo van den Bergh, en dat is juist — wordt gevormd door de partijen die uitsluitend met wettige middelen naar een omvorming van de democratische rechtsorde tot een niet democratische orde streven. Hoe behoort de houding van den Staat te zijn tegenover die groepeeringsricht?

Moeten hun de voordeelen van het Democratisch regiem worden toegekend, ofwel mag de Democratie voor dit ééne doel, verdediging van de Democratie aan haar wezen verzaken en de middelen van de dictatuur gebruiken.

Wanneer ik zonder meer het opschrift van V. d. Bergh's artikel heb overgenomen, dan is het om de volgende reden: Naar het mij voorkomt is er geen overeenstemming tusschen het betoog van den amsterdamschen hoogleeraar en de wijze op dewelke hij in de betiteling zijner studie het probleem heeft vastgelegd.

Van den Bergh gaat inderdaad uit van dit standpunt dat er een hiërarchie bestaat, een hiërarchie in waardigheid, tusschen democratische en niet democratische rechtsorde, en zulks, heel natuurlijk, naar aanleiding van de definitie die hij geeft van de niet democratische regiem die hij gelijkstelt met Despotie. Tegen deze gelijkschakeling meenen wij onmiddellijk verzet te moeten aantekenen: het bezwaar dat wij hebben tegen deze opvatting vindt zijn oorsprong niet in een sentimenteele of psychologische houding, maar wel in een louter juridische bedenking: naar onze meening is het een onjuiste voorstelling van het begrip democratie die V. d. Bergh ertoe noopt niet-democratische regiem met Tyrannie of Despotie gelijk te stellen.

Om dit verstaanbaar te maken is het noodig

het begrip Democratische Staat, in de beteekenis van V. d. Bergh te analyseeren: Wordt door hem als democratisch beschouwd het staatsbestel van landen die *Rechtsstaten* zijn, waar geestelijke vrijheid heerscht en waar het beginsel « bestuur met instemming van de bestuurden » wordt gehuldigd.

Opvallend en van groote beteekenis is het dat door die definitie, onder de bewoording « Democratische Rechtsorde », tweeërlei begrip naar voren wordt gebracht, dat ik gemakkelijks halve als « *formeele* » en « *materieele democratie* » te kennen wil geven.

Formeele democratie, daardoor verstaat V. d. Bergh, de Rechtsstaat, de Staat waar de Wet heerscht, waar geldt het beginsel « Bestuur met instemming van de bestuurden », van welken eisch de *technische* verwezenlijking in het meerderheidsbeginsel te vinden is: De meerderheid beslist; de meerderheid van het volk door de verkiezingen, de meerderheid van de Volksvertegenwoordiging door de bewerking van de Wet.

Materieele democratie anderzijds is die bestuursvorm, waarbij geestelijke vrijheid en gelijkheid door de wet gewaarborgd zijn.

De dualiseering van het begrip democratie is in de staatsrechtelijke literatuur een nagenoeg algemeen verschijnsel; ook, is het een betrekkelijk nieuw verschijnsel, dat het licht zag « pour les besoins de la cause », — ik bedoel als versterking van de democratische staatsleer. Inderdaad het wezen van de democratie ligt m.i. niet in de eerste plaats in de materieele voorstelling ervan, ook niet in het beginsel « Bestuur met instemming van de bestuurden ». Zelfs dat is onvoldoende (de beperkte monarchie, en ook in zekere mate onze oude middeleeuwsche keuren, hadden met dit principieel rekening te houden). Wel is het wezen van de democratie te vinden in het denkbeeld van de *Volkssouvereiniteit*, lijk het door J. J. Rousseau in de « *Contrat Social* » en « *Lettres de la Montagne* » veropenbaard werd.

Voor Rousseau, en voor den principieelen democraat ligt de legitimatie van het gezag niet in het gebruik dat men ervan maakt, in den inhoud van de geconstrueerde Rechtsorde, maar wel in haar oorsprong, in de omstandigheid dat zij is de uitdrukking van de « *Volonté Générale* » de Gemeenschappelijke Wil; met aanvulling van dit postulaat « *que la Volonté Générale* »

rale est toujours droite et tend toujours à l'utilité commune » (1).

Het zou nochtans een al te simplistische voorstelling zijn, bij de meening te blijven dat bedoelde hoedanigheden van de Gemeenschappelijke Wil (en van de Wet die er de uitdrukking van is (2) : onfeilbaarheid, gericht zijn op het goede... door Rousseau uit de lucht gegrepen worden en als loutere a priorismen vastgesteld. Dat is niet het geval. Zij vinden integendeel hun ethische verrechtvaardiging in de denkbeelden van de filosofie van de 18e eeuw, in de leer van de School van het natuurrecht, van het rationalisme en verder in de Wereldbeschouwing van Hervorming en Renaissance.

Nochtans, en dit is van belang, is de conformiteit van de « *Volonté Générale* » met de « *Utilité Commune* » niet aangegeven als een voorwaarde voor haar geldigheid, wel als een postulaat. Vandaar dat Rousseau niet aarzelt om te verklaren « *que la puissance souveraine n'a nul besoin de garant envers les sujets, parce qu'il est impossible que le corps veuille nuire à tous ses membres* » (3). Wat regelrecht in strijd is met de theorie van de individuele rechten.

Het is op dien grondslag dat de moderne theorie van den *Rechtsstaat* gevestigd is. Van het denkbeeld van de *Volonté Générale* is de technische verwezenlijking te vinden in de organisatie van de volksvertegenwoordiging als Wetgever, met toepassing van het meerderheidsbeginsel; zodoende was de bekoring sterk en men is er aan bezweken de hoedanigheden van de *Volonté Générale*, tot de Wet, die er de uitdrukking van is, en tot den Wetgever over te dragen. De wet is almachtig, al wat de wetgever beslist draagt den stempel van de soevereiniteit. Op die wijze is het namelijk gemakkelijk talrijke parolen van de 19-eeuwse rechtsleer te verklaren: bijv. « Al het recht ligt in de wet » (Laurent); « Vereenzelviging van Recht en Wet », en zelfs, hoe vreemd ook, het totalitair denkbeeld « De Staat schept het Recht ».

Maar juist de historische ervaring, heeft vaak de stoutheid dezer denkbeelden laten blijken; zij leerde ons dat de Gemeenschappelijke Wil wel feilbaar is en niet altijd op het goede is gericht, daar hij in de werkelijkheid niets anders is dan de Wil van den Wetgever; zij leerde ons dat de wet niet altijd met het Recht

overeenstemt; zij leerde ons dat de democratie den machtsinhoud van het begrip Soevereiniteit ongedeed liet, en zich vergenoegde deze over te dragen van de kroon naar het volk, maar dat daardoor aan den enkeling tegen den Staat geen grootere waarborg werd verschaft, integendeel! (4)

Op die wijze werd, naderhand de behoefte ondervonden aan een beginsel dat eventueel als een bruikbaar middel van verzet tegen een te groote machtsuitbreiding ook van den « Wettelijken Staat » kon dienen. Dit middel meende men te hebben bezorgd door de « materieele aanvulling van het begrip Democratie », maar dat was ten koste van de « reine democratische leer ».

Het is dus een eerste bezwaar tegen het betoog van Van den Bergh, dat hij door de dualisatie van het begrip de verdediging van de democratie plaatst op een terrein waar het niet hoort. Wij komen daar trouwens nader op terug.

Laat ons voorloopig aannemen dat de vraag door Van den Bergh goed gesteld is geweest, laat ons bijvoorbeeld aannemen dat het begrip Democratie is geëvolueerd en dat het naast een formeelen inhoud (Volkssoevereiniteit) ook een materieelen inhoud (individueele vrijheid en gelijkheid voor de wet) bevat: op dezen dubbelen grondslag dus wordt door den Amsterdamschen hoogleeraar zijn theorie gebouwd van het rechtmatig verweer van den democratischen staat tegen de niet democratische partijen om reden juist en daarom alleen dat zij niet democratisch zijn.

Wat moeten wij er van denken?

Beginnen wij met de stelling « Materieele Democratie », die in zich houdt erkenning van de twee beginselen: Gelijkheid voor de Wet, Vrijheid van meening.

Is, zoo luidt de vraag, een uitzonderingspositie van de niet democratische partijen in rechte te verantwoorden door de omstandigheid dat bedoelde partijen de geldigheid van die denkbeelden betwisten.

Voor Van den Bergh, klinkt het antwoord bevestigend: deze zedelijke en rechtsbeginselen, redeneert hij, zijn supra-constitutioneele beginselen, zij behooren in een democratische rechtsorde tot de zedelijke grondslagen van het volk, en dit blijft zoo, zolang die bepaalde fundamentele beginselen in het zedelijk bewustzijn van het volk voortleven (men voelt hier den invloed van Duguit en Krabbe).

Nu, een partij die zich de vernietiging dezer beginselen tot doel stelt, is een vereeniging wier doel in strijd is met de goede zeden, en zij kan op dezelfde wijze verboden worden als een vereeniging tot toelating van het menscheneten of tot invoering van de slavernij (de voorbeelden zijn niet van mij).

Wat hebben wij daartegen aan te voeren ?

Een eerste opmerking is dat m.i., Van den Bergh de vraag niet tot oplossing brengt maar die alleenlijk verschuift; inderdaad de onaan-tastbaarheid dezer beginselen is ook voor hem niet onvoorwaardelijk, maar berust op de constatacie dat zij deelachtig zijn aan « het zedelijk bewustzijn van het volk » (een proefonder-vindelijk criterium dus, en niet van blijvenden aard, een historisch fundament).

Wat nu van de poging om dit zedelijk bewust-zijn tot kentering te brengen ? Dat is mogelijk en daardoor zou de grondslag van de onaan-tastbaarheid wegvallen. Kan die poging verbo-den worden en op welken grondslag ? Maar er is meer; m.i. komt de principieele doelstelling van Van den Bergh, namelijk, vereenzelviging van « democratische orde » (*rationae materiae*) of « democratische vorm van den Staat », met « eerbied voor de fundamenteele en supra-con-stitutioneële beginselen die leven in het zedelijk bewustzijn van een volk », als iets dubbelzinnigs en bedenkelijks voor.

De begripsinhoud dezer denkbeelden zooals zij *eerst* door Van den Bergh geformuleerd werden, stemt inderdaad overeen met die der verscheidene « Verklaringen van Rechten », « Déclarations de Droits », die vaak in de 19e eeuwse keuren vastgelegd zijn en die men pleegt samen te vatten in het tweërlei gezeg-de : « Gelijkheid voor de Wet — Geestelijke vrijheid ».

Verder geeft Van den Bergh diezelfde denk-beelden te kennen onder de bewoording « Eer-bied voor de persoonlijkheid van iederen mensch ». Hierin juist meen ik wel, in zijn gedachtengang een verplaatsing waar te nemen met dewelke ik mij niet akkoord kan verklaren : het is m.i. verkeerd, het denkbeeld « eerbied voor de persoonlijkheid van iederen mensch » te vereenzelvigen met de formuleering van de « Déclarations de Droits » die de uitdrukking zijn van een gansch bijzondere opvatting van dezen inderdaad fundamenteelen eisch : namelijk de Rousseauistische en uit de leer van de School van het Natuurrecht afgeleide opvatting.

In een onlangs verschenen studie in de Gids heeft Dr. J. Jitta op een voortreffelijke wijze daaromtrent een nuttige terechtwijzing gege-ven; hij betoogde dat de voorstelling van die beginselen in de Verklaring van Rechten (ge-lijkheid — vrijheid) een heel eigenaardige maar niet de eenige is van een meer grondigen eisch welke tegen den Staat kan worden gesteld, die hij heette « Eerbied voor de gelijkwaardigheid (in ethisch opzicht) van iederen mensch ». De heerschende rechtsorde is maar geldig wanneer aan die, in den vollen zin van het woord, funda-menteele behoefte wordt voldaan.

Maar, de wijze op dewelke door Rousseau en door de principieele democraten de Gelijkheid en de Geestelijke vrijheid worden opgevat, stemt maar gedeeltelijk overeen met de voorstelling van Dr. Jitta (5); voor hen zijn Gelijkheid en Vrijheid bedoeld niet zoozeer als een vrijwaring van den burger tegenover den Staat, maar eer-der als een middel, ik zou bijna zeggen een technisch werktuig om tot de vorming van de « Volonté Générale » te geraken. Zij waarbor-gen de geldigheid van den gemeenschappelijken wil, en bestaan voor den staat eerder dan voor den enkeling. Vandaar namelijk bij den Demo-craat een *atomische* voorstelling dezer denk-beelden ten overstaan van dewelke de niet-democraat een verschillende en gelijkwaardige opvatting kan stellen.

Dit kan best toegelicht worden door een paar voorbeelden :

1) Zekere burgerlijke wetgevingen, namelijk in totalitaire staten, hebben de echtscheiding onmogelijk gemaakt voor diegenen die voor de R. K. Kerk een huwelijk hebben aangegaan. Dat is zeker een afwijking van het democratisch beginsel « gelijkheid van iedereen voor de wet », maar ik voor mij (zonder mij in casu over de geschiktheid van de hervorming uit te spreken) kan er niet in zien een krenking van het meer fundamenteel beginsel « eerbied voor de gelijk-waardigheid van iederen mensch ». Integendeel kan men beweren dat het er een toepassing van is.

2) Om een tweede voorbeeld aan te halen : ik kan mij heel goed een socialistische rechtsorde inbeelden, in dewelke aan de arbeiders, — laat ons meer nauwkeurig zeggen aan de handarbei-ders zekere voorrechten van politieken of bur-gerlijken aard, zouden worden toegekend (stem-voorrechten of fiskale voorrechten bijvb.). Nog eens zou dat inbreuk maken op den democra-

tischen eisch der gelijkheid voor de wet, maar het zou heelemaal niet een schending zijn van fundamentele beginselen, in elk geval niet meer dan de voorrechten van de censitaire (6) burgerij in den loop van de 19e eeuw en tot den oorlog. Zonder moeite zou men de voorbeelden kunnen vermenigvuldigen — denk aan « eerstgeboorterecht » van rechtsinstituten waarvan de geldigheid niet onvoorwaardelijk is, maar die verband hebben met de bijzondere voorstelling die de democratie koestert van meer fundamentele ethische beginselen.

Eerbied voor die fundamentele beginselen, wier waarde trouwens getoetst dient te worden, niet aan het al te plastisch criterium « volksbewustzijn », doch wel aan het geweten van iederen mensch, is niet als zoodanig een onontbeerlijke voorwaarde tot verwezenlijking van Democratie, ook niet een voorrecht of een monopolie van de Democratische Rechtsorde; wel kan men beweren, alhoewel dat zelf betwistbaar is dat de Rousseauistische voorstelling ervan — die verband houdt met de vorming van de Soevereiniteit — daartoe hoort.

Eerbied voor het m.i. echt fundamenteel beginsel « erkenning van de ethische gelijkwaardigheid van iederen mensch » is de verrechtvaardiging van elke soort Rechtsorde, ook de niet democratische. Veelmeer ligt juist in de mogelijkheid : aan iederen mensch een waardig bestaan te bieden de zending en de verrechtvaardiging van den Staat in het algemeen. Wanneer door den Staat aan dien eisch niet wordt voldaan, is de heerschende Rechtsorde maar een schijn van orde, en kan het regiem als despotisch en tyrannisch worden aangeklaagd en is weerstand toegelaten of beter geboden.

Maar het is niet op basis van de verdediging van die fundamentele beginselen, waarvan zij maar een bepaalde voorstelling tot uitdrukking brengt, dat de Democratie als zoodanig haar geldigheid en onaantastbaarheid kan verdedigen mits juist afbreuk te maken aan de opvatting die zij ervan koestert.

* * *

Wat nu van het *formeele* aspect van de vraag, dat trouwens innig verband houdt met wat wij hiervoren uiteengezet hebben ?

Het op te lossen probleem was voor Van den Bergh de weerlegging van deze thesis : de wet als uitdrukking van de « Volonté Générale » kan alles beslissen; de democratische

wetgever, en, overeenkomstig de Grondwet, dus de meerderheid (eventueel een versterkte meerderheid) van de Volksvertegenwoordiging is almachtig; hij kan alles wettig beslissen, hij kan namelijk beslissen over het regeeringsbeleid, en dus ook dat voortaan het democratisch regiem door een niet-democratisch zal worden vervangen.

Ik voor mij, zie inderdaad in deze stelling een logische en onontwijkbare consequentie van de democratische staatsleer en van het denkbeeld der Volkssoevereiniteit. Wij mogen inderdaad niet uit het oog verliezen, en hebben er trouwens al den nadruk op gelegd, dat voor den principieelen democraat de Gemeenschappelijke Wil onfeilbaar is, altijd op het goede gericht is, en eigenlijk almachtig is. Wie dezen wil tegenwerkt maakt geen gebruik van zijn vrijheidvermogen, integendeel « Quiconque refusera », zegt, met zooveel woorden Rousseau, « d'obéir à la volonté générale y sera contraint par tout le corps : ce qui ne signifie autre chose *sinon qu'on le forcera d'être libre* ».

Op die wijze geformuleerd laat het hier aangehaald begrip onmiddellijk vermoeden welk ontzaglijken machtsinhoud het bezit. De democratische rechtsaanschouwing sluit a priori de mogelijkheid uit van een tegenstrijdigheid tussen de wettelijke beslissing en het persoonlijke vrijheidsvermogen. Tegen de wet is er geen rechtmatig verzet.

Voor velen is deze stelling onaanvaardbaar gebleken, tot zoover dat de moderne wetenschap in zekere landen — ik denk namelijk aan C. Schmitt — de noodzakelijkheid heeft ingezien te reageeren en ten overstaan er van het begrip Legitimité naar voren te brengen, dat boven de legaliteit staat en eventueel als een dienstig verweermiddel kan worden gebruikt tegen een al te groote machtsuitbreiding, al geschiede deze ook op wettelijke wijze.

Met hetzelfde probleem heeft Van den Bergh ook te worstelen daar hij juist aan de Volkssoevereiniteit een materiele bevoegdheidsgrens zoekt op te leggen : namelijk dat zij wel alles kan beslissen uitgenomen nochtans dat voortaan het volk niet meer of in mindere mate zal beslissen.

Daarvoor brengt hij twee principieele argumenten te berde, zich achtereenvolgens op het standpunt van den democraat en van den niet-democraat plaatsende : 1) het meerderheidsbeginsel als democratisch beslissingsproces, be-

toogt Van den Bergh, sluit de mogelijkheid in, dat het volk (of de Volksvertegenwoordiging) op elk oogenblik op een genomen besluit kan terug komen — daardoor wordt een belangrijke waarborg gegeven dat ongunstige maatregelen verbeterd zullen worden.

Nu, er is maar één meerderheidsbeslissing, een op democratische wijze genomen beslissing die *onherroepelijk* is, juist deze die aan de democratie een einde stelt.

Omdat bij haar het voorbehoud van meeningsverandering ontbreekt verschilt zij principieel van iedere andere democratische beslissing, en is zij de eenige die een democratie niet treffen mag.

Ik voor mij zie niet in hoe het al dan niet herroepelijk karakter van het genomen besluit als criterium kan dienen van zijn democratische geldigheid: ten eerste is bedoelde beslissing tot opheffing van de democratie, niet de eenige, verre van daar, die onherroepelijk is; het volstaat hier gebruik te maken van het bekend onderscheid tusschen: maatregelen die een algemeenen rechtstoestand (*situation juridique générale*) en een individueelen rechtstoestand (*situation juridique individuelle*) instellen om waar te nemen dat al diegenen die tot de tweede categorie behooren, een onherroepelijken toestand scheppen. Een gevolg juist van de democratische rechtsbeschouwing is dat dit onderscheid, dat tot basis diende van de bepaling van *Wet en Maatregel van bestuur*, onbruikbaar is geworden.

Trouwens wanneer het voorbehoud van meeningsverschil door Van den Bergh als een *waarborg* ten behoeve van het Volk tegenover den Staat wordt voorgesteld, dan breekt hij een van de grondslagen van Democratie, — vereenzelviging van Volk en Staat, — en is zulks een afwijking van de Rousseauistische stelling: « *que la puissance souveraine n'a nul besoin de garant envers les sujets, parce qu'il est impossible que le corps veuille nuire à tous ses membres* ».

Eindelijk heeft de redeneering van Van den Bergh voor gevolg dat de wil van de meerderheid om de democratie te behouden, op een blijvende wijze den wil van de meerderheid zal binden onder voorwendsel dat dezès meening gebeurlijk zal veranderen en tot de democratische zienswijze terug keeren. Als logisch uiteinde van het meerderheidsbeginsel klinkt het wel vreemd (9).

Zich vervolgens op het standpunt van den niet democraat plaatsende poogt Van den Bergh te bewijzen, dat deze geen aanspraak heeft om, voor de verwezenlijking van zijn ideaal, van de voordeelen van het democratisch regiem te genieten. Bedoelde partijen, zoo Van den Bergh, beschouwen de uitspraak van het kiezerskorps van nul en geener waarde; is het dan niet onaanneembaar dat zij aanspraak maken op dit democratisch regeeringsmiddel om hun denkbeelden naar voren te brengen. Volgens Van den Bergh dient dus het voordeel van de democratische wettelijkheid voorbehouden aan diegenen die haar ethische waarde erkennen.

Nog eens kan ik met deze voorstelling moeilijk akkoord gaan: het is niet paradoxaal vanwege den niet-democraat te zoeken zijn ideaal te verwezenlijken door gebruik te maken van de democratische wettelijkheid. Daarmede wenscht hij niet zijn denkbeelden te *legitimeeren* — dan zou hij een democraat zijn — maar dat geldt zijnerzijds alleen als een concessie aan den voorrang welke dient toegekend aan orde boven revolutionnaire methodes, als de erkenning dat voor de verwezenlijking van zijne doeleinden eerder toevlucht moet worden genomen tot vreedzame middelen, en dat hij zich daaraan zal houden, zoolang de tegenpartij hem op die wijze een kans geeft zooals aan elke meening.

De niet-democraat, maakt aanspraak op de « *Vox populi* » en op de gewaarborgde vrijheden, als op *middelen* (waarvan de waarde historisch is) tot verwezenlijking van een bepaalde Rechtsorde; voor den democraat integendeel zijn zij het doel, en het wezen zelf van den staat. Daarin ligt de ethische afgrond tusschen beide denkbeelden.

De democratische rechtsorde — met inwerkingstelling van het principieel van de Soevereiniteit van de wet als uitdrukking van den gemeenschappelijken Wil — is geworden een *louter formeel begrip* dat zijn verrechtvaardiging vindt in zich zelve — verwezenlijking van de *Volonté Générale* zonder inachtneming van den inhoud dezer.

De rechtsbeschouwing die haar bezielt wijst aan de staatsorde geen doel aan hetwelk de waarde van haar prestaties kan worden getoetst. Integendeel wie als doel van de staatsorde « de bewaring van de openbare vrijheden » geeft, en besloten heeft die ook *tegen* den volkswil te handhaven, die is geen democraat meer; in elk geval niet meer dan hij die zich van diezelfde

vrijheden een andere voorstelling maakt — namelijk die ze uit het verband rukt met den grondslag van de Soevereiniteit, in dewelke de democratie ze heeft geplaatst.

Als besluit wou ik graag de volgende voorstelling als de mijne te kennen geven :

De principieele democraat vindt niet in zijn rechtsbeschouwing een beginsel aan hetwelk hij « objectief » de inhoudswaarde van de Volonté Générale kan toetsen, en dat eventueel als grens tegen de machtsuitbreiding ervan zou kunnen dienen. De democratische wetgever, als tolk van den Gemeenschappelijken Wil, kan alles : ook zelfmoord plegen.

De niet principieele democraat, die een groo-tere beteekenis hecht aan de zoogezegde « materie » van de democratie : bewaring van de gewaarborgde vrijheden — en die bereid is die waarden ook op niet democratische wijze te verdedigen, namelijk door een uitzonderingspositie op te leggen aan de niet democratische partijen, die erkent ipso facto dat het verband tusschen Democratie en handhaving dezer vrij-

heden, gefingeerd is, en dat die ethische waarden, hetzij ook in een ander licht, door een niet democratisch regiem gehuldigd kunnen worden. Antwerpen, 27 Mei 1938.

JOSSE MERTENS,
Dr. Jur. Lic. Pol. W.
Advocaat.

(1) Rousseau : Contrat Social. Liv. II, chap. III.
(2) Carré de Malberg : La loi, expression de la Volonté Générale Sirey 1931.

(3) J. J. Rousseau Du Contrat Social. Liv. I. Chap. VII.

(4) Benj. Constant, Cours de Pol. Constit. 1857. « La reconnaissance abstraite de la souveraineté du peuple n'augmente en rien la somme de liberté des individus, et si l'on attribue à cette souveraineté une latitude qu'elle ne doit pas avoir, la liberté peut être perdue malgré ce principe, au même par ce principe. L'erreur de ceux qui ont accordé de la souveraineté du peuple un pouvoir sans bornes vient de ce que — (ayant vu dans l'histoire un petit nombre ou même un seul en possession d'un pouvoir immense) leur courroux s'est dirigé contre le possesseur du pouvoir et non contre les pouvoirs eux-mêmes. Au lieu de le détruire ils n'ont songé qu'à la déplacer. C'était un fléau, il l'ont considéré comme une conquête.

(5) Dr J. Jitta: Het wezen van de Democratie, in «De Gids», Maart 1938.

(6) Het bestaan van die voorrechten bewijst a contrario de juistheid van onze thesis : ook de ongelijkheden voor de wet houden verband met de vorming van de Volonté Générale — men herinnere zich het argument tegen afschaffing of vermindering van de census : « A tel taux, vous aurez des serviteurs, et non plus des électeurs ! »

(7) J. J. Rousseau : Du Contrat Social, Liv. I. Chap. VII in fine.

(8) C. Schmitt : Legalität und Legitimität, blz. 8 en volgd. blz. 93 en volgd.

(9) Zie namelijk Langemeijer : Nederl. Jurist, bl. 14-11-36, blz. 883 en volgd.

RECHTSPRAAK

190

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 18 Januari 1939.

Voorzitter : M. Devos.

Raadsheeren : MM. Delvaux en De Beus.

Advokaat-Generaal : M. Collard.

Pl. : Mrs J. Schöller en Jules Franck.

TESTAMENT. — HERROEPING. — VORM ONDER DENWELKEN DEZE HERROEPING MOET GESCHIEDEN. — ARTIKELEN 1036 EN 1038 VAN HET BURGERLIJK WETBOEK.

De wettelijke schikkingen ingeschreven in de artikelen 1036 en 1038 van het Burgerlijk Wetboek zijn van beperkten aard; het is een vaste stelregel dat de wil om een testament te herroepen zich uiten moet op dezelfde wijze als de wil om bij testament over zijn goederen te beschikken d. w. z. bij middel van plechtige vormen.

Stilzwijgende herroepingen kunnen door dezen grondregel niet aangenomen worden.

Van den Haselkamp t/ Hermans.

Gezien het vroeger gebeurde en namelijk in behoorlijken vorm voorgebracht het arrest geveld door deze kamer van het Hof van Beroep op 8 December 1938, alsook de processen-verbaal van het rechtstreeksch of onrechtstreeks getuigenverhoor op 19 October 1938 in uitvoering van gezegd arrest gehouden;

Aangezien wijlen Laurentius Van den Haselkamp, door authentiek testament van 19 Januari 1928, verklaarde de som van 50.000 frank en het vruchtgebruik van een huis gelegen te Antwerpen, Violierstraat, 12, aan beroepene te vermaken, onder voorwaarde dat beroepene ten dage zijns overlijdens nog in zijnen dienst zou zijn;

Aangezien het arrest van 8 December 1937 eene eindbeslissing is voor zooverre het zegt voor recht dat beroepene, op 15 October 1934, nog in dienst was van Laurentius Van den Haselkamp; dat, bijgevolg, thans het Hof slechts dient rekening te houden van hetgeen na den 15 October 1934 gevallen is;

Aangezien de enkwesten bevestigd hebben hetgeen overigens door beroepene niet betwist was — dat deze laatste ten tijde van het overlijden van den erflater, niet meer bij hem in dienst was;

Aangezien voormelde enkwesten deden uitschijnen dat aan den dienst een einde werd gesteld niet door het feit van beroepene maar door den wil van den meester, die bij bemiddeling van notaris Van der Avoort bekend gemaakt heeft dat zij moest heengaan;

Aangezien het niet bewezen is dat beroepers of één hunner zouden hebben belet haren dienst te volvoeren en, evenmin, dat zij den erflater zouden aangespoord hebben om zijne meid buiten te zetten;

Aangezien het dus alleen ter zake vaststaat dat het ophouden van den dienst van beroepene, vóór

het overlijden van Van den Haselkamp de uitslag is van dezes wil;

Aangezien deze houding slechts invloed zou kunnen uitoefenen op de rechten der partijen, indien zij als herroeping van het testament van 19 Januari 1928 zou kunnen gelden;

Aangezien testamenten alleen kunnen herroepen worden, hetzij uitdrukkelijk, door een later testament, of door een vóór notarissen verleden akte, bevattende de verklaring van de verandering van wil (art. 1035 B. W.), hetzij stilzwijgend, in de gevallen en mits de voorwaarden bij artikelen 1036 en 1038 van het Burgerlijk Wetboek voorzien;

Aangezien, ter zake, geene uitdrukkelijke herroeping, naar de vereischte vormen, plaats had; dat er evenmin bewijs kan worden aangebracht van eenig feit of daad, die de wettelijke voorwaarden van de stilzwijgende herroeping zou verwezenlijken;

Aangezien artikelen 1036 en 1038 van het Burgerlijk Wetboek een beperkende opsomming uitmaken en niet tot alle openbaring van wilsverandering kunnen uitgebreid worden; dat het, inderdaad, een vaste stelregel is dat de wil om een testament te herroepen zich uiten moet op dezelfde wijze als de wil om bij testament over zijn goederen te beschikken, bij middel van plechtige vormen; dat, zoo voor zekere gevallen van stilzwijgende herroeping afwijkingen van dezen grondregel aangenomen worden als uitzonderingen die niet bij vergelijking kunnen uitgebreid worden; (Planiol et Ripert T. V., p. 711; Collin et Capitant T. III, blz. 907);

Aangezien beroepers te vergeefs de getuigenis van notaris Van der Avoort zouden inroepen, volgens wiens verklaringen de erflater het inzicht zou hebben gehad zijn testament te herroepen en zelfs te vernietigen en zou overtuigd geweest zijn dat de afdanking van zijne meid als herroeping zou gelden en alle verdere handeling nutteloos maakte;

Aangezien, immers, deze omstandigheden, noch de wettelijke vormvoorwaarden der uitdrukkelijke herroeping, noch de innerlijke voorwaarden der door het Burgerlijk Wetboek aangenomen gevallen van stilzwijgende herroeping, uitmaken;

Aangezien, zoo men gezegde verklaringen in aanmerking moest nemen, om er de bestanddeelen in te vinden van eene herroeping, zulks gelijk zou staan met de aanneming van het bewijs door getuigen om de herroeping van een testament te bewijzen, hetgeen tegenstrijdig is met de grondbeginselen van het recht; (Planiol et Ripert T. V. n° 707; Aubry et Rau T. IX, blz. 510);

Aangezien indien Laurentius Van den Haselkamp zijn inzicht om zijne schenking in te trekken bij middel van het ontslag van beroepene heeft willen verwezenlijken, dit inzicht niet in aanmerking kan genomen worden, omdat het zich niet geopenbaard heeft in de eenige vormen, die aan dit inzicht geen juridische uitwerking hadden kunnen doen voortbrengen;

Aangezien geene wettelijke geldige herroeping bewezen is; dat bijgevolg het kwettieuze testament, ten dage des overlijdens van Van den Haselkamp, den overgang van zijne goederen bleef beheerschen;

Aangezien partijen akkoord zijn om te erkennen

dat door den eersten rechter eene missing in het beschikkend gedeelte van zijn vonnis werd begaan met den datum van 20 Mei 1929 te melden in plaats van 19 Januari 1928, datum waarop het authentiek testament van Laurentius Van den Haselkamp door notaris Van der Avoort werd ontvangen; dat beroepene, desaan gaande, tusschenberoep inslaat;

Om deze beweegredenen :

Het Hof,

Uitspraak doende bij voortzetting van de zaak voor wat het hoofdberoep aangaat en het tusschenberoep ontvangende, alle andere of tegenstrijdige besluitselen en namelijk de vraag tot getuigenverhoor door beroepers uitgedrukt, verwerpende, bevestigt het vonnis waarvan beroep, mits deze enkele verbetering dat, de datum van 20 Mei 1929, in het beschikkend gedeelte van dit vonnis voorkomende, vervangen wordt door «19 Januari 1928»;

Verwijst beroepers in de kosten van beroep er inbegrepen de kosten van het arrest van 8 December 1937 en van de rechtspleging van getuigenverhoor.

191

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 9 December 1938.

Voorzitter : M. Schilling.

Rechters : MM. Hallemans en De Schryver.

O. M. : M. Van Hille.

Pleiters : Mr. Stelfeld.

ECHTSCHIEDING. — DAGVAARDING. — ONBEKENDE WOONST.

Vooraleer op onbekende woonst te mogen dagvaarden moet men bewijzen dat verweerder zijn laatste woonplaats verlaten heeft zonder zich op een nieuwe woonplaats te laten inschrijven.

C. t/ D.

Overwegende dat de eisch tot echtscheiding strekt;

Overwegende dat de dagvaarding op onbekende woonst geschiedde, dat partijen in Congo hebben samengewoond, dat uit het getuigenverhoor en meer bepaald uit de brieven door verweerder aan den heer Voorzitter dezer Rechtbank gezonden blijkt dat verweerder in Congo verblijft, dat door voorbereidend vonnis dezer rechtbank en kamer op 28 April 1938 gewezen aan aanlegster bevolen werd het bewijs te leveren hetzij dat verweerder niet meer in Congo vertoefde hetzij dat zijn huidig adres in Congo onbekend is;

Overwegende dat aanlegster geen verdere inlichtingen omtrent de woonplaats van haren man heeft kunnen verschaffen;

Overwegende dat alvorens op onbekende woonst te dagvaarden, men het bewijs nochtans leveren moet dat de woonst van gedaagde werkelijk onbekend is;

Dat de rechtbank de meening van den heer Procureur des Konings deelt waar hij zegt dat aanlegster ten minste het bewijs had moeten leveren dat ver-

weerder op zijn laatst gekend adres niet meer woont en vertrokken is zonder zijn nieuw adres aan te duiden;

Overwegende mitsdien dat de dagvaarding niet regelmatig is en de vraag diensvolgens behoort niet ontvankelijk verklaard te worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank;

Gehoord den heer van Hille, Substituut Prokureur des Konings in zijn eensluidend advies, gegeven ter openbare zitting van 25 November 1938;

Na er over beraadslaagd te hebben;

Alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Rechtdoende bij verstek tegenover verweerder;

Verklaart den eisch niet ontvankelijk;

Wijst aanlegster er diensvolgens van af;

Veroordeelt haar tot de kosten.

192

BURGERLIJKE RECHTBANK BRUSSEL

11e Kamer. — 6e Mei 1938.

Voorzitter : M. I. Sepulcre.

Bijzitters : MM. R. M. Holvoet en H. Buch.

Pl. : Mrs Maurice Janssen, S. Nusbaun, G. André, en Edg. Van Dessel.

PACHT. — WET VAN 7 MAART 1929. — OVEREENKOMST AANGEGAAN VOOR WET. — PACHTEIND NA WET. — PACHTERSRECHT. — VROEGER GEBRUIK. — TOEPASSELIJKHEID.

RECHT OP VERGOEDING. — STALMEST EN NAVETTEN. — GELDEND GEBRUIK. — AANVANG DER OVEREENKOMST.

GEBRUIK. — KANTON WOLVERTEM. — VERGOEDING VOOR STALMEST EN NAVETTEN. — UITTREDENDE PACHTER. — BEWIJSLAST. GEBRUIK. — BESTANDDEELEN. — VASTSTELLING. — DESKUNDIGEN. — VOORKEUR. — OPVATTING VAN VREDERECHTER.

PACHT. — AANVANG VAN WET VAN 7 MAART 1929. — UITGEVOERDE WERKEN, BEPLANTING EN HERSTELLINGEN. — PACHTWET NIET TOEPASSELIJK. — ART. 555 B. W. — TOEPASSELIJKHEID.

De beschikkingen der wet van 7 Maart 1939, wijzigende de bepalingen van het B. W. op de pachtovereenkomst, zijn niet toepasselijk op de regeling der vergoedingen van den uittredenden pachter, wanneer de pachtovereenkomst aanvang nam voor het inwerking-treden dezer wet.

Het pachtersrecht of recht op vergoedingen van den uittredenden pachter steunt op de gebruiken der streek welke de overeenkomst aanvullen. Dit recht op vergoeding is ontstaan met de overeenkomst en niet bij het einde ervan zoodat het gebruik dat geldend was bij den aanvang ook het einde beheerscht.

Volgens het algemeen gebruik van het Kanton Wolvertem dient de uittredende pachter het bewijs te leveren van zijn betaling van stalmest en navetten bij het ingaan der pacht.

De noodige bestanddeelen voor de geldigheid van een gebruik zijn de langdurigheid en de vastheid. De

opvatting van den Vrederechter gaat boven deze van deskundigen.

De beschikkingen der wet van 7 Maart 1929 zijn niet toepasselijk op de pachten aangegaan voor het inwerking-treden dezer wet wat de regeling der vergoedingen voor uitgevoerde werken betreft. Art. 555 van het Burgerlijk Wetboek beheerscht in dat geval de verhouding van eigenaar en pachter wat deze voorwerpen aangaat.

Timmermans L. t/ de Mérode J., Verbruggen V. en H., enz.

Aangezien de vorderingen ingeschreven sub numeris 8893 in 9605 samenhangend zijn en dienen te worden samengevoegd;

Aangezien de oorspronkelijke vraag tot betaling door beroepen aan beroeper strekt, wegens stalmesten, meststoffen en navetten, uitgevoerde werken, beplantingen, herstellingen en verbeteringen, alsook voor overname van werken reeds door den voorganger van beroeper uitgevoerd;

Gezien de tegeneischen wegens tekortkomingen aan zijn verplichtingen door eersten beroepene tegen beroeper ingediend;

Gezien de tegeneisch van tweede en derde beroepen;

Gezien de verklaringen van partijen Neyskens-Granshof ter zitting gedaan :

I. Vergoeding wegens meststoffen, stalmest en navetten :

Aangezien de niet toepasselijkheid der wet van 7 Maart 1929 op dit voorwerp van den eisch niet betwist is, en de niet terugwerkende kracht van deze wet ook niet, maar dat beroeper beweert dat de toe te passen gebruiken degene zijn die in voege waren op het oogenblik dat het recht op vergoeding geboren en uitgeoefend werd, dat hij ook beweert dat op dit oogenblik, zes jaar na het in voege treden der wet van 1929, geen gebruik meer bestond of ten minste het gebruik met de wet overeenkwam;

Aangezien in tegenwoordig geval, het gebruik een noodige aanvulling der overeenkomst uitmaakt, de wettelijke en andere bepalingen ongenoegzaam zijnde;

Dat dit gebruik in de overeenkomst ingelijfd is (art. 1135, 1160 B. W.), gelijk het op dit oogenblik der sluiting van de overeenkomst bestaat, de partijen hebbende op dezen grondslag hun akkoord gesloten;

Aangezien de afschaffing van de gebruiken door de wet van 1929 alleen overeenkomsten betreft waarop deze wet van toepassing is (Van Dievoet, blz. 105, nr 130);

Aangezien het geschil volgens de wetten en gebruiken van vóór de invoegetreding der wet van 1929 dient geregeld te worden (Vrederecht Ieper, 22 Juli 1930, J. J. P. 1931, blz. 1451, en nota; Vrederecht St Hubert, 24 April 1931, J. J. P. 1931, blz. 1330; Van Dievoet en Rondou, nr 150; Gourdet et Closou, nr 125);

Aangezien de noodwendigheden van een wettelijken grond voor de toepassing van het algemeen rechtsbeginsel van verrijking ten koste van anderen,

in tegenwoordig geval de hulp van het plaatselijk gebruik eischt;

Aangezien volgens de bevoegde Vrederechter in een getuigschrift van een Schepene het in voege zijnde gebruik in het kanton Wolvertem, op het oogenblik van de sluiting van de overeenkomst, het recht van vergoeding van den uittredenden pachter afhankelijk is van het bewijs door hem te leveren dat hij zelf een vergoeding aan zijn voorganger bij zijne intrede betaald heeft;

Aangezien deze verklaring van den bevoegden Vrederechter door geen doeltreffende bestanddeelen tegenstreden is, dat integendeel een enkele deskundige schijnt wel deze opvatting te bekrachtigen dan te bestrijden, zeggende, dat sedert 1922 het gebruik zou veranderd zijn;

Dat de langdurigheid en vastheid noodwendige bestanddeelen der geldigheid van een gebruik, de voorkeur aan de opvatting van den Vrederechter geven;

Aangezien te vergeefs beroeper een talrijke rechtspraak en rechtsleer inroept die vreemd zijn aan het zoo gebruik van Wolvertem of die het gebruik zelf bestrijden;

Aangezien talrijke beslissingen op vermoedens berusten; dat de uittredende pachter bij zijn intrede een vergoeding aan zijn voorganger betaald heeft; zoodat bij zijn intrede de eigenaar zich ten koste van den pachter onwettig verrijkt;

Aangezien het gebruik van Wolvertem zulk vermoeden uitsluit, en zelfs het tegenovergestelde doet vermoeden, zoodat de uittredende pachter, die beweert recht tot vergoeding te bezitten, het bewijs daarvan moet leveren volgens de algemeene regels (cfr. Van Dievoet, uitg. 1913, blz. 274);

Aangezien beroeper geen bewijs levert dat zekere aangehaalde kwijting van vergoeding niet toepasselijk is op de mesten, enz.;

Aangezien dit voorwerp van zijn eisch niet grond is;

Dat er dient dus niet de bijzondere bepalingen betreffende den afstand van een deel der vruchten en overeenkomsten met derden na te zien.

II. Uitgevoerde werken, beplantingen, herstellingen en werktuigen :

Aangezien de nieuwe wet ook niet toepasselijk is op dit voorwerp;

Aangezien het huurkontraakt een vergoeding voor deze werken niet uitsluit;

Aangezien dit recht niet stellig bestreden is door eerste beroepene, die enkel akte vraagt van haar verklaring dat zij beroeper in vertoef gesteld heeft en herhaaldelijk nog stelt onder voorwaarde;

Aangezien de rechtbank niet op den grond van het voorbehouden recht of geldigheid van invertoefstelling mag oordeelen; dat zulke vraag die aan de rechtbank niet onderworpen is, de beroepene voorbehoudende een middel van verwerping welke zij tegenwoordig niet gebruikt, dat er geen redenen bestaan zulke aktegeving te weigeren;

Aangezien geen bezwaar tegen het overige van het eerste vonnis ingediend is;

Aangezien de eisch in tusschenkomst en vrijwaring ontvankelijk is;

Om deze redenen, en deze van den eersten rechter, De Rechtbank, rechtdoende tegensprekelijk; Alle andere, verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Voegt de zaken ingeschreven onder nrs 8893 en 9605 samen;

Ontvangt het beroep in den vorm; verklaart het ongegrond;

Bekrachtigt het vonnis waartegen beroep;

Verwijst den beroeper tot de kosten van beroep geschat op de som van 341,25 frank;

Kosten van den eisch in vrijwaring voorbehouden;

Verleent aan de partijen van Mr Van Dessel akte van hun verklaring dat ze in het geding tusschenkomen en de beroepster de Mérode zullen vrijwaren tegen alle veroordeelingen die ten haren laste zouden worden uitgesproken.

* * *

Dit vonnis bekrachtigt de hiernavolgende beslissing van het

VREDEGERECHT TE WOLVERTEM

16 December 1937.

Vrederechter : M. A. Van Lint.

Gezien de inleidende dagvaardingen, alsmede de dagvaardingen in vrijwaring roepende;

Aangezien de eisch strekt de eerste verweerster, Gravin Jeanne de Merode, te hooren veroordeelen tot het betalen aan aanlegger :

1) een vergoeding van 150.000 frank voor stal-mest, meststoffen en navetten die dezen laatste, als uittredende pachter, zou achtergelaten hebben op het erf «Het Hof te Rhode», te Meysse, en dit volgens het «pachtersrecht», dat hij zou bezitten gelijkvormig art. 1778 van het B. W.;

2) een vergoeding van 19.733,18 fr. voor overname van beplantingen en bouwwerken door aanlegger uitgevoerd in voormeld pachthof;

Aangezien aanlegger insgelijks de betaling vraagt aan den tweede en derde verweerder, Victor en Henri Verbruggen, eener vergoeding van 50.000 fr., die, als intredende pachters deze som zouden verschuldigd zijn voor overname der voorwerpen die aanlegger zelf zou overgenomen hebben van den vroegeren huurder, heer Everarts, bij zijne pacht-intreding;

Aangezien door dagvaarding in datum van 1 December 1937, de eerste verweerster gravin de Merode, Victor en Henri Verbruggen, in vrijwaring heeft geroepen ten gevolge de onderschrevene huurpacht van 25 Februari 1935 (geboekt) alsook hun vader, Ignatius Verbruggen, ten gevolge de mondelinge borgverplichting, in dato van 25 Februari 1935, ten voordeele van gravin Jeanne de Mérode;

Aangezien de eerste verweerster, Gravin Jeanne de Merode, ook in vrijwaring geroepen heeft, door dagvaarding van 4 December 1937 :

1) Jan Frans Meyskens, en zijne echtgenote Marie Thérèse Cranshof, landbouwers, wonende te Meysse;

2) Van Lint Henri Jozef, en zijn echtgenote De Prins Antoinette, landbouwers, wonende te Meysse, om aangekocht te hebben den 1 Februari 1935, de

twee eersten, een perceel land gelegen te Meysse, gehucht «St Brixius-Rhode», bekend op het kadastrer Sectie D, n° 354, hebbende eene oppervlakte van 41 aren 42 centiaren;

De tweede een perceel land gelegen te St. Brixius-Rhode, onder Meysse, gekadastrerd wijk D, n° 317b en 317c, hebbende een oppervlakte van 2 hectaren 4 centiaren; dat deze twee percelen land vroeger in huur gegeven waren aan aanlegger, heer Timmermans, en dat deze oproeping in vrijwaring gesteund is op de voorwaarden van den verkoop-akt verleden voor den notaris Choppinet te Edingen, den 1 Februari 1935, die vermeldt als volgt:

« Pour le surplus l'acquéreur devra s'entendre directement avec l'acquéreur devra s'entendre cerne la mode et les conditions de son occupation, les indemnités auxquelles il pourrait avoir droit de la manière et ainsi que la venderesse était en droit ou tenue de le faire, mais sans intervention de celle-ci ni recours contre elle »;

Aangezien Gravin de Mérode insgelijks in vrijwaring heeft geroepen;

3) Pierre De Greef, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van het perceel land gelegen te Meysse, sectie D, n° 347c, groot 37 aren 20 centiaren;

4) Frans De Valck-Van Lint, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van: a) een perceel land gelegen te Meysse, sectie D, n° 398 en 399 gedeeltelijk langs de nummers 396 en 397; groot 1 hectaar 25 aren; b) een perceel weiland, gelegen te Meysse, sectie E, n° 62a, groot 1 hectaar 55 aren;

5) Louis Robberechts, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van twee percelen land gelegen te Meysse, sectie D, n° 357a en 358b, voor eene gezamenlijke groote van 2 hectaren 1 aar 30 centiaren;

6) Louis De Backer, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van het perceel land gelegen te Meysse, gekadastrerd sectie D, n° 283, groot 98 aren 60 centiaren;

7) Jean Doms, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van het perceel land gelegen te Meysse, sectie D, n° 393, 394, 395 en 397, groot 57 aren 80 centiaren;

8) Louis Van Hemelrijck, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van het perceel land gelegen te Meysse, sectie D, n° 398ex, 399ex en 399, op eene wijze om te palen aan de inbezitneming en aan nummer 400;

9) Frans Van Doorslaer-Van Lint, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van het perceel land gelegen te Meysse, sectie D, n° 385 en 352a, gedeeltelijk groot 43 aren 40 centiaren;

10) Jean François Van Eeckhout, veldwachter, wonende te Beyghem, huurder van het perceel land gelegen te Meysse, wijk D, n° 355 en 352a, gedeeltelijk inhoudende 88 aren 90 centiaren;

11) Denis De Smedt, landbouwer, wonende te Meysse, huurder van het perceel land gelegen te Meysse, sectie D, deel van n° 352a, op een wijze om te palen aan de Voorveldstraat langs voren, aan den weg langs achter en aan de n° 347c en 351, langs te gaan, groot 1 hectaar 23 aren;

12) Henri Verbruggen, landbouwer, wonende te Bornem, Victor Verbruggen, landbouwer, wonende te Bornem, en Ignatius Verbruggen, landbouwer, wonende te Bornem, huurders van de percelen land gelegen te Meysse;

a) een perceel land gelegen te Meysse, Sectie D, n° 187 en 188a, groot 1 hectaar 25 aren;

b) een perceel land gelegen te Meysse, sectie D, n° 327, groot 91 aren;

c) een perceel land en weiland gelegen te Meysse, sectie D, n° 425, 426 en 427, groot 1 hectaar 84 aren 50 centiaren;

Aangezien deze laatste personen, in vrijwaring opgeroepen, in huur gekregen hebben voorgemelde percelen die begrepen waren in de huurpacht van den aanlegger, M. Timmermans; dat deze oproeping in vrijwaring gesteund is op de voorwaarden der mondelinge huurovereenkomst die het volgende bepaalt:

« Le preneur remboursera à Melle de Merode, les engrais que celle-ci aurait à payer à Monsieur Timmermans, locataire actuel. Il devra s'entendre avec ce dernier pour tout ce qui concerne son entrée en jouissance et les indemnités auxquelles ce dernier prétendrait avoir droit, sans l'intervention de la propriétaire, ni recours contre elle. Il reconnaît être au courant des droits et obligations de M. Timmermans. »

Aangezien de opgeroepen in vrijwaring de grondheid dezer oproeping niet betwisten en erkennen verantwoordelijk te zijn voor al de verplichtingen die zouden kunnen opgelegd worden aan verweerster, Gravin de Merode, ten gevolge hunner mondelinge huurovereenkomst en den verkoop-akt, voor hetgeen de echtgenooten Meyskens-Cranshof en Van Lint-De Prins, betreft; en de mondelinge borgstelling voor hetgeen Ignatius Verbruggen betreft;

Aangezien bijgevolg de oproeping in vrijwaring gegrond is;

Ten gronde:

A. Vergoeding voor stalmest, meststoffen en navetten:

Aangezien aanlegger, als uittredende pachter, volgens het pachtersrecht, een vergoeding eischt van 150.000 frank;

Aangezien aanlegger de kwestieuze pacht heeft aangegaan voor twaalf jaren, vanaf 1 December 1925 tot 30 November 1937, en dit volgens akt verleden voor den Notaris Choppinet van Edingen, den 11 Februari 1932;

Aangezien deze pachtovereenkomst werd afgesloten vóór het inwerkingtreden der wet van 7 Maart 1929; dat bijgevolg de wetsbepalingen dezer wet niet toepasselijk zijn ter zake;

Aangezien verweerders en de opgeroepen in vrijwaring allen stellig het pachtersrecht van aanlegger betwisten;

Aangezien aanlegger om van het pachtersrecht te genieten zich moet steunen op de gebruiken der streek, 't is te zeggen dat hij moet bewijzen volgens de gebruiken van het kanton Wolvenstem, dat hij zelf eene vergoeding voor meststoffen en

navetten betaald heeft bij zijn intreden aan den uittredende pachter;

Aangezien te vergeefs aanlegger aanhaalt dat de gebuiken der streek zouden afgeschaft zijn door de nieuwe wetsbepaling van art. 1778; dat de wet van 7 Maart 1929 stellig bepaalt dat de wet van 7 Maart 1929 niet toepasselijk is wanneer de pacht-overeenkomst werd afgesloten voor het inwerking-treden dezer wet; (Rep. prat. Droit Belge, t. I, blz. 700, n° 675);

Aangezien de bewering van aanlegger, volgens dewelke het bewijs van betaling van meststoffen en navetten zou moeten geleverd worden door den verhuurder niet gegrond is; dat het algemeen gebruik van het kanton Wolvertem dit bewijs oplegt aan den uittredende pachter;

Aangezien aanlegger een bewijs eener betaling van 18.750 fr. voorebringt aan den vroegeren pachter Paul Everaerts gedaan, maar dat dit bewijs niet vermeldt dat deze betaling gedaan werd voor afrekening van meststoffen en navetten; dat aanlegger te kort blijft dit bewijs te leveren en zelfs niet vraagt het bewijs er van te mogen leveren door alle rechtsmiddelen;

Aangezien het blijkt uit de bestanddeelen der zaak en bijzonderlijk uit art. 10 der pachtovereenkomst van 11 Februari 1922, dat aanlegger recht heeft op de helft der oogstopbrengst van 35 hectaren in 1938 en dit zonder pacht te betalen; dat het schijnt dat de ontvangst van de helft der granen van 35 hectaren zonder pacht te betalen, de schade-loosstelling daarstelt voor bezaaiing, bemesting en navetten;

Aangezien bijgevolg de eisch van aanlegger nopens het bekomen eener vergoeding voor meststoffen en navetten niet gegrond is.

B. Vergoeding voor uitgevoerde werken door aanlegger, beplantingen, herstellingen en verbeteringen :

Aangezien aanlegger aan verweerster, Gravin Jeanne de Merode, de betaling eischt der som van 19.733,18 frank, voor overname van beplantingen, bouwwerken en andere werken door hem uitgevoerd;

Aangezien de wet van 7 Maart 1929 niet toepasselijk is en dat partijen zich moeten gedragen naar de voorwaarden der pachtovereenkomst;

Aangezien de gebroeders Verbruggen, opgeroepen in vrijwaring, bereid zijn de nieuwe werken en beplantingen alsook de verbeteringen over te nemen na vaststelling hunner huidige waarde door deskundige;

Aangezien aanlegger stellig betwist de huidige waarde der beplantingen, bouwwerken en verbeteringen te doen vaststellen door deskundige, en beweert recht te hebben, gelijkvormig art. 555 van het B. W. op een vergoeding voor de materialen en het handwerk;

Aangezien de eerste verweerster stellig hare rechten voorzien bij art. 555 van het B. W. voorbehoudt nopens het doen wegruimen der werken voor dewelke vergoeding geëischt wordt;

Aangezien de noodige gegevens ontbreken om

den eisch ten gronde te beoordeelen en er dient over te gaan tot een deskundig onderzoek;

C. Overname der voorwerpen door aanlegger vroeger zelf overgenomen :

Aangezien volgens de pachtovereenkomst aanlegger recht heeft op een vergoeding voor de overgenomen voorwerpen van den vroegeren huurder bij zijn intreden;

Aangezien verweerders Verbruggen beweren dat aanlegger uitsluitelijk recht heeft op de som die hij zelf zou uitbetaald hebben; dat zij bereid zijn de overname te doen na het bewijs ontvangen te hebben der overgenomen voorwerpen door aanlegger van den vroegeren huurder en na schatting der huidige waarde;

Aangezien de noodige gegevens ontbreken om dezen eisch ten gronde te beoordeelen en er dient over te gaan tot een deskundig onderzoek.

Tegeneisch :

Aangezien de tegeneisch gevormd door de gebroeders Verbruggen tegenover aanlegger Timmermans niet ontvankelijk is, daar er geen wettelijke verbintenis bestaat tusschen hen en aanlegger; dat hun tegeneisch tegenover de eerste verweerster Gravin de Merode niet gegrond is daar zij door de geboekte pachtovereenkomst van 25 Februari 1935 de verhuurde goederen ontvangen hebben in den staat waarin zij zich bevinden, zonder het minste voorbehoud;

Aangezien de tegeneisch gevormd door de eerste verweerster, Gravin Jeanne de Merode, tegenover aanlegger, ontvankelijk is;

Aangezien op wedereisch, de eerste verweerster een vergoeding van 145.000 frank vraagt aan aanlegger, voor schade haar berokkend door het te kort komen, door aanlegger aan zijne verplichtingen nopens het bewerken en bezaaien en onderhouden der verhuurde goederen dat zij beweert dat hij de landen niet regelmatig bemest heeft en dat deze vol onkruid staan;

Aangezien ons de noodige gegevens ontbreken om dezen wedereisch ten gronde te beoordeelen en er dient over te gaan tot een deskundig onderzoek;

Om deze redenen :

Gelet op de wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in Gerechtszaken;

Alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Verklaren den eisch van aanlegger, nopens de vergoeding voor meststoffen en navetten ongegrond, wijzen hem er van af;

Vooraleer ten gronde te beslissen nopens de gevraagde vergoedingen voor uitgevoerde werken door aanlegger, beplantingen en herstellingen, als ook nopens de vergoeding voor overname door aanlegger van voorwerpen van den vroegeren huurder, stellen aan als deskundigen :

1° Mijnheer René De Paduwa, Landmeter-Schat-ter, wonende te Schaarbeek, Blauweregenlaan, 3 ;

2° Mijnheer R. Cocriamont, Landmeter-Schatter, wonende te Brussel, Ducpétiauxlaan, 98 ;

3° Mijnheer Albert De Caerle, Landmeter-Schat-ter, wonende te Wolvertem, Gemeenteplaats, 13 ;

dewelke in gevolge Koninklijk Besluit van 30

Maart 1936, art. 43bis, op het einde van hun verslag en voorafgegaan van hun handteeken, den volgenden eed zullen vermelden :

« Ik zweer dat ik in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk, mijn opdracht heb vervuld zoo helpe mij God »; zich ter kwestieuze plaats zullen begeven, partijen er geroepen, bij aangeteekenden brief, ten minste vier dagen op voorhand, en dewelke voor zending zullen hebben, na kennis genomen te hebben van alle stukken voorgebracht door partijen, en bijzonderlijk van de huurovereenkomsten van 11 Februari 1922 en 25 Februari 1935, en na alle noodige inlichtingen te hebben ingewonnen, zullen overgaan :

1° tot het vaststellen, gelijkvormig artikel 555 van het B. W., 't is te zeggen, de waarde der materialen en het handwerk der uitgevoerde werken, beplantingen, herstellingen en verbeteringen, door aanlegger gedaan, en aangehaald in de dagvaarding, alsook de huidige waarde bepalen dezer uitgevoerde werken, beplantingen, herstellingen en verbeteringen;

2° tot het onderzoeken en bepalen welke werken als nieuwe moeten beschouwd worden of moeten aanzien worden als onderhoudsherstellingen, ingevolge de pachtovereenkomst;

3° Tot het aanduiden der waarde der voorwerpen wiens overname bewezen is door aanlegger, zelfs van den vroegeren huurder bij dezes ingebruik-treding;

Verklaren den tegeneisch gevormd door de gebroeders Verbruggen tegenover aanlegger Tielemans onontvankelijk; wijzen hem af.

Verklaren den tegeneisch van eerste verweerster, Gravin Jeanne de Merode, tegenover aanlegger, onvankelijk;

Zeggen vooraleer deze ten gronde te beoordeelen dat de drie zelfde deskundigen, HH. De Paduwa, Cocriamont en De Caerle na alle noodige inlichtingen te hebben ingewonnen, de gronden zullen onderzoeken, ten einde vast te stellen of deze in goeden staat van bezaaiing, bemesting en bewerking zijn gesteld, of er geen onkruid werd ondergeploegd of de gronden niet vervuild en niet uitgeput zijn; in dit laatste geval de schadevergoeding bepalen wegens uitputting, vervuiling en slechten onderhoud der gronden.

Verleenen akte aan de eerste verweerster, Gravin de Merode, dat zij haar recht, voorzien bij art. 555 van het B. W. voorbehoudt, nopens de verdwijning van werken, alsook aan verweerders, de gebroeders Verbruggen, dat zij hunne rechten voorzien bij de huurpacht voorbehouden in geval de schatting hooger moest zijn dan de som wezenlijk uitgegeven door aanlegger, voor de overname van voorwerpen bij hunne intreding;

Verleenen akte aan aanlegger van zijn uitdrukkelijk voorbehoud voor vergoedingen uit andere hoofden later te doen gelden

Kosten voorbehouden.

193

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3de Kamer. — 14 April 1938.

Voorzitter : M. Clayes.

Rechters : M.M. Loicq en Overfeldt.

Refendaris : M. Maraite.

Pleiters : Mrs Tijtgat en Dobbelaere.

AANKOOP VAN ROERENDE ZAKEN. — VERSTRIJKEN VAN LEVERINGSTERMIJN. — ONTBINDING VAN RECHTSWEGE EN ZONDER AANMANING.

VERKOOP. — GOEDEREN ONDERHEVIG AAN VLUIGGE EN GEVOELIGE PRIJSSCHOMMELINGEN. — TERMIJN. — ESSENTIEELE BESTANDEEL.

Wanneer bij een verkoop van roerende zaken de koper den voorzienen leveringstermijn laat verlopen, zonder levering te eischen, is de overeenkomst van rechtswege en zonder aanmaning verbroken in het voordeel van den verkoper.

Tissage Leonard Maere N. V. t/ Etablissements Charles Six.

Aangezien het onomstootbaar vaststaat dat verweerster bij overeenkomst in datum 26 October 1935 aan aanlegster 3.000 kilo ruwe kamwol, hoedanigheid 8211 2/56 mm. tegen den prijs van 49,50 frank 't kilo of hoedanigheid 2067 2/56 mm. tegen den prijs van 51,25 frank 't kilo heeft verkocht, waarvan de aanwijzing binnen den termijn van 6 maanden moest geschieden;

Dat op deze hoeveelheid aanlegster op 27 November 1935, 27 Februari 1936 en 24 Maart 1936, respectievelijk levering heeft genomen van 104,600 kilos, 99,200 kilos en 104,600 kilos;

Aangezien uit de bestanddeelen der zaak ten klaarste blijkt, dat partijen bij gemeen overleg geen vasten koop, maar integendeel eenen koop op proef hebben gesloten, alhoewel de voormelde overeenkomst zulks echter niet heeft bepaald, vermits enerzijds verweerster den 26 October 1935, zegge dus, op het oogenblik Zelf waarop zij gezegden koop bevestigde, aan aanlegster twee stalen van de aangekochte waren heeft gezonden, en anderzijds aanlegster, telkenmale dat zij een der hierboven hoeveelheden had besteld, aan verweerster, namelijk op 7 November 1935, 9 December 1935, en 13 Februari 1936, uitdrukkelijk heeft geschreven, zonder overigens ooit door deze laatste hierin bestreden te zijn geweest, dat zij in de onmogelijkheid verkeerde nieuwe aanduidingen aan te geven, zoolang zij door een afdoende proef niet had kunnen oordeelen dat de aangekochte waar haar werkelijk voldoening kon schenken;

Aangezien het voor de hand ligt dat aanlegster, die sinds den 24 Maart 1936 tot op den 10 Maart 1937, 't zij dus gedurende bijna één jaar geen enkel woord meer heeft gerept over het besproken contract, het bedongen termijn van 6 maanden heeft laten verlopen, zonder verweerster krachtens de stellige voorschriften van art. 1146 van het burgerlijk wetboek in gebreke te stellen, om haar de overblijvende 2691,7 kilos waren af te leveren en daar-

enboven op 5 Juni 1936 stalen eener soortgelijke wol heeft gevraagd met de bedoeling eenen nieuwen koop met verweerster aan te gaan, luidens de handelsgebruiken dient aanschouwd als de vroegere door haar gedane proeven ontoereikend te hebben geacht en aan de uitvoering van het voornoemde contract stilzwijgend te hebben verzaakt voor wat de nog te leveren 2691.7 kilos kamwol betreft;

Aangezien verweerster overigens niet recht beweert, dat in alle geval zij, uit kracht zelve der wet ontbonden wordt van al hare verbintenissen tegenover aanlegster vermits artikel 1567 van het burgerlijk wetboek, dat hier zonder geen mogelijken twijfel van toepassing is, uitdrukkelijk en letterlijk voorschrijft, dat in zake verkoop van waren en van roerende voorwerpen de ontbinding van den verkoop van rechtswege en zonder aanmaning ten voordeele van den verkoper geschiedt, wanneer de koper den overeengekomen termijn heeft laten voorbijgaan, zonder de koopwaar af te halen (Levé, Code de la Vente, nr 426, blz. 334; Beroepshof Gent, 9 Juli 1937; J. C. F. 1937, nr 5720, blz. 134);

Aangezien, zouden bij loutere veronderstelling, de hierboven uiteengezette rechtsbeginselen ter zake niet mogen ingeroepen worden, dan nog zou aanlegster niet gerechtigd zijn de verbreking van het contract waarvan sprake ten laste van verweerster, zooals de toekenning van schadevergoeding op te vorderen, vermits de betwiste koop welke partijen gedurende ongeveer één jaar onuitgevoerd hebben gelaten ten bedrage van 2691.7 kilos, op waren slaat, welke aan vlugge en gevoelige schommelingen in prijs onderhevig zijn, en de rechtsleer, zooals de rechtspraak eenstemmig beslissen dat, in eenen zulkdanigen koop de leverings-termijn door partijen vastgesteld, een wezenlijk bestanddeel der overeenkomst uitmaakt, zoodat de naleving van dezen termijn van strikte toepassing is en partijen, met na het verstrijken van gezegden termijn gedurende lange maanden in een volstrekte beweegloosheid te zijn gebleven, hoeven vermoed stilzwijgend het eens te zijn geweest om van dergelijken koop af te zien (Frédéricq, Principes de droit commercial belge, D. I, nr 151, blz. 165; Handelsrechtb. Gent, 26 Maart 1890, J. C. F. 1890, nr 617, blz. 289; Handelsrechtb. Aalst, 17 Dec. 1903, J. C. F. 1904, nr 2730, blz. 161; Handelsrechtb. Gent, 29 Dec 1909, J. C. F. 1910, nr 3590, blz. 122; Nota onder vonnis Handelsrechtb. Gent, 15 Jan. 1916, J. C. F. 1916, nr 4432, blz. 46; Beroepsh. Gent, 3 Febr. 1927, J. C. F. 1927, nr 4788, blz. 244; Beroepshof Gent, 24 April 1929, J. C. F. 1929, nr 4929, blz. 108; Beroepshof Gent, 4 Jan. 1929, J. C. F. 1931, nr 5131, blz. 104; Handelsrechtb. Gent, 1 Aug. 1931, J. C. F. 1931, nr 5162, blz. 225; Handelsrechtb. Aalst, 20 Oct. 1931, I. C. P. 1932, nr 5212, blz. 42; Beroepshof Gent, 9 Maart 1934, J. C. F. 1934, nr 5378, blz. 8.)

Aangezien inderdaad de rechtsleer en de rechtspraak voor dusdanige oplossing aan te nemen zich oogenschijnlijk aan het gemeen inzicht der partijen hebben gedragen, vermits deze met eenen laatsten termijn te bedingen voor de uitvoering van het tusschen hen bestaande contract, aan een bepaald

tijdvak, het ten gevolge van de schommelingen in prijs der waar te loopen risico, hebben willen beperken en alzoo beletten dat een hunner tegen den zin van de andere het oogenblik dezer uitvoering opzettelijk vertrage, om op zulke wijze voordeel te trekken uit een opgekomen koersverschil (Brussel, 30 April 1890, Pas. 1890, II, 289; Handelsrechtb. Brussel, 30 Dec. 1904, J. C. F. 1905, blz. 194; Handelsrechtb. Gent, 29 Dec. 1909, J. C. F. 1910, nr 3590, blz. 122; Beroepshof Gent, 4 Jan. 1929, J. C. F. 1931, nr 5131, blz. 104);

Aangezien uit bovenstaande beschouwingen volgt, dat de tegenwoordige eisch van allen grond ontbloot is;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle verdere of tegenstrijdige conclusiën verwerpende, verklaart den eisch ongegrond; wijst hem af en verwijst aanlegster in de kosten dezes.

194

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

8 November 1938.

Voorzitter : M. Verschuren.

Rechters : MM. Verbeke en De Smedt.

Referendaris : M. Thuybaert.

Pleiter : Mr d'Hanens.

ZAAKWAARNEMERS. — BIJZONDERE LASTGEVING. — NIET-TOELATING VOOR DE RECHTBANK.

Zaakwaarnemers door den band bieden geen enkel van de waarborgen die van den advocaat geleverd worden; het zou derhalve onverantwoordelijk wezen ze als gewone raadslieden vóór de rechtbank te aanvaarden, ook wanneer zij houder zijn van een bijzondere lastgeving.

Ketels t/ De Backer.

Aangezien de eisch strekt tot betaling van fr. 1.161,95 uit hoofde van verkoop en levering van koopwaren, samen met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande verzet of beroep en zonder borgstelling;

Aangezien gedaagde, bij monde van zijn raadsman Mr d'Hanens, er zich tegen verzet dat een vertegenwoordiger van het zaakwaarnemingskantoor Th. El., naamloze vennootschap met zetel te Antwerpen, als volmachtdrager van den aanlegger Ketels zou aanvaard en ter Rechtbank toegelaten worden om er de belangen van den eischer waar te nemen;

Aangezien de wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke inrichting, art. 61, bepaalt dat niemand voor de rechtbanken van koophandel, voor eene partij pleiten mag, tenzij de partij, ter zitting aanwezig, daartoe toestemming verleene of dat de optredende persoon houder zij van bijzondere volmacht;

dat, krachtens dezelfde wet, art. 62, alleen de advocaten, pleitbezorgers en de personen die de rechtbank, voor elke zaak in 't bijzonder, zal aan-

vaard hebben, toelating zullen verkrijgen om te pleiten;

Aangezien de rechtbank tegen de geest der wet zou ingaan moest ze, in den regel, als gevolmachtigden aanvaarden zaakwaarnemers die er een beroep van maken rechtonderhoorigen voor de rechtbank te vertegenwoordigen en bij te staan;

dat, immers, de zaakwaarnemers, door den band, geen rechtsstudies gedaan hebben en, in elk geval, niet staan onder het toezicht van een tuchtraad en, evenmin, gebonden zijn door beroepsregelen; dat ze, derhalve, niet één van de waarborgen bieden die van den advocaat gevergd worden (Kortrijk, 16 Febr. 1935, R. W. 1934-35, kol. 834);

Aangezien het onverantwoordelijk zou wezen de zaakwaarnemers als gewone raadslieden vóór de rechtbank te aanvaarden, ook wanneer ze houder zijn van een bijzondere lastgeving; dat, integendeel, het raadzaam is het verschijnen door gevolmachtigden te beperken, overeenkomstig de rechtspraak gehuldigd door de rechtbanken van koophandel van Brussel en van Kortrijk, tot de personen die, in hoedanigheid van bedienden, die handelaars of maatschappijen zullen vertegenwoordigen in wiens dienst ze zijn (Brussel, 11 Maart 1903 en 19 Jan. 1912, J. C. Brussel 1903. 146 en 1912, 263; 16 Febr. 1935, R. W. 1934-35, kol. 834);

Aangezien het kantoor Th. E. vruchteloos zou opwerpen dat, krachtens art. 5 van het B. W. het de rechters verboden is, bij algemeene en als regel geldende beschikking, uitspraak te doen in de zaken die aan hun oordeel onderworpen zijn;

dat, immers, niet gevraagd wordt dat de rechtbank zou zeggen voor recht dat zaakwaarnemers niet als gevolmachtigden mogen optreden vóór de rechtbank, maar wel dat de rechtbank het Kantoor Th. E. niet zal toelaten vóór haar te verschijnen als zaakgelastigde van den heer Ketels;

Aangezien het, nochtans, billijk is aan voornoemde Ketels tijd te laten om, zoo hij het wenscht, het waarnemen zijner belangen aan een raadsman op te dragen;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, zegt dat de N. V. «Kantoor Th. E.» niet toegelaten wordt als gevolmachtigde de zaak te pleiten van den heer Ketels in het geding ingesteld tegen den heer De Backer;

Verwijst de zaak voor verdere behandeling naar de zitting van 22 November e. k.;

Kosten voorbehouden.

195 VREDEGERECHT TE BERCHEM

26 Juli 1938.

Vrederechter : M. A. Baeten.

Pl. : Mrs Verheyden, A. Van den Bossche en Langohr.

DUIDELIJKHEID VAN DAGVAARDING. — GEMEENTE ALS MEESTER OF AANSTELLER VAN ONDERWIJZENDE PERSONEEL. — PERSOONLIJKE FOUT VAN ONDERWIJZER. — NIEUWE VORDERING IN BESLUITEN. — WETTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID VAN ONDERWIJZER.

I. *Het feitelijk oordeel van den rechter over de voldoende uiteenzetting der ingeroepen feiten, beslist over de ontvankelijkheid; de vraag te weten of er nog mogelijkheid bestaat de feiten vast te stellen, raakt enkel de grond en niet de ontvankelijkheid, wanneer die onmogelijkheid niet a priori blijkt.*

II. *De gemeente kan niet aanzien worden als «meester» of «aansteller» van het onderwijzend personeel in den zin van artikel 1384, 3° B. W.*

III. *Het enkel feit dat een onderwijzeres op het oogenblik van een ongeval verschillende meters verwijderd is van den rang dien ze moet bewaken, is geen fout van harentwege.*

IV. *Het is niet mogelijk bij eenvoudige besluiten een vordering op grond van art. 1382 te wijzigen in een vordering op grond van art. 1384 4°, tegen eene onderwijzeres, daar dit een nieuwe vordering is.*

V. *Het gebaar van een kind dat een deur dichtslaat bliksemsnel uitgevoerd zijnde, kan zelfs niet door de strengste waakzaamheid eener onderwijzeres worden verhinderd; iemand die niet één kind, maar een rij kinderen te bewaken heeft, kan onmogelijk de oogenblikkelijke gebaren van elk dier kinderen verhinderen.*

Cuytts t/ de Graeve, Dietvorst en Gem. Wilrijk.

Aangezien de eisch er toe strekt om te hooren zeggen voor recht dat eerste en derde verweersters verantwoordelijk zijn voor het ongeval aan aanlegger's dochttertje overkomen op 18 September 1936, diensvolgens eerste en derde verweersters zich te hooren veroordeelen om solidairlijk aan aanlegger te betalen ten titel van schadevergoeding de som van 4.995 frank, vermeerderd met de moratoire en de gerechtelijke intresten en de kosten des gedings.

Aangezien aanlegger er van akte vraagt dat hij het geding schat op meer dan 4.000 frank tegen elken verweerder voor de bevoegdheid en het resort;

Aangezien de eisch strekt tot de vergoeding der schade die aan aanlegger en zijn zevenjarig dochttertje zou veroorzaakt geweest zijn door een ongeval, waarvan deze laatste op 18 September 1936 het slachtoffer werd in de school en waarbij haar de top van den linkermiddenvinger werd afgepletterd;

Aangezien, nopens de verantwoordelijkheid der verweerders voor deze schade, de dagvaarding geene andere middelen aangeeft dan de volgende : «Aangezien dit ongeval te wijten en toe te schrijven is aan het gemis van toezicht of de onoplettendheid van eerste gedaagde, die met de bewaking gelast was aan de plaats van het ongeval; — Aangezien derde gedaagde, de gemeente Wilrijk, burgerlijk verantwoordelijk is voor de daad of de fouten begaan door eerste gedaagde, in haren dienst op het oogenblik der feiten»; dat dus de vordering, zooals ze door de dagvaarding aanhangig gemaakt werd, steunt op art. 1382-1383 van het Burgerlijk Wetboek (gemis aan toezicht of onoplettendheid, daad, fout) voor wat eerste verweester betreft, en op art. 1384 lid 3 van 't Burgerlijk Wetboek voor wat derde verweester aangaat;

Aangezien verweerders hoofdzakelijk besluiten tot de onontvankelijkheid van deze vordering : — eerste en derde verweersters, voor wat hen beiden aangaat, omdat : 1° aanlegger geen enkel feit tot sta-

ving zijner vordering aanhaalt waaruit de aard der ingeroepen feiten, eenige fout in hoofde van eerste verweerster en eenig verband tusschen de fout en het gevolg zou kunnen blijken, en dat het alzoo onmogelijk is voor de verweersters zich te verdedigen en voor de Rechtbank de vordering te onderzoeken; 2° bijna twee jaar na de feiten het onmogelijk is op ernstige wijze, zij het dan ook door getuigenverhoor of deskundig onderzoek, nog iets bepaalds te kunnen vaststellen over de feiten, over de fouten aan eerste verweerster toegeschreven, om het oorzakelijk verband met den toestand van het slachtoffer en over den toestand van het slachtoffer na de feiten, en dat die onmogelijkheid te wijten is aan de nalatigheid van aanlegger om tijdig eene vordering in te stellen of minstens eene tegensprekelijke vaststelling uit te lokken; — en derde verweerster, voor wat haar alleen aangaat, omdat de gemeente niet kan beschouwd worden als «meester» of «aansteller» van het onderwijzend personeel;

Aangezien aanlegger, in zijn eerste besluiten, den volgende uitleg verschaft nopens de feiten der zaak: — het dochttertje van aanlegger werd de vingertop afgepletterd wanneer zij zich op de koer der school naar de lavatory begaf en een medeleerlinge de deur der lavatory toesloeg, als aanleggers dochttertje de hand nog had aan de deurpost; — de leerlingen wachten hun toer af om zich naar de koer te begeven en de onderwijzeres, eerste verweerster, met den ordedienst gelast, was verschillende meters verwijderd van den rang dien ze moest bewaken; — dat hij, in zelfde besluiten, beweert dat, «aan verweerster dus een gemis aan bewaking kan ten laste gelegd worden, die oorzaak is geweest van het ongeval, daar het meisje dat de deur toesloeg op dwaze wijze de lavatory verlaten had en dat eerste verweerster hier als initiale fout beging het feit van niet aanwezig te zijn op de plaats waar er gevaar kon bestaan, te weten de rang van leerlingen, die achtereenvolgens de waterplaatsen moesten betreden om derwijze de dwaze handeling van de leerlinge Lambrechts te verhinderen;

Aangezien aldus eene voldoende uiteenzetting de feiten die ingeroepen worden, — der fout, nalatigheid of onvoorzichtigheid, die aan eerste verweerster aangetijgd wordt, — en van het oorzakelijk verband tusschen deze en de schade, dat voorgewend wordt, aangegeven is, om verweerders toe te laten zich te verdedigen en ons de vordering te onderzoeken; — dat het eerste middel van onontvankelijkheid, door eerste en derde verweersters opgeworpen, dus ongegrond is;

Aangezien de vraag van te weten of er thans nog mogelijkheid bestaat om de feiten, de fout aan eerste verweerster toegeschreven, en het oorzakelijk verband van deze fout met den toestand van het slachtoffer na de feiten, vast te stellen, enkel den grond der zaak aanbelangt, daar die onmogelijkheid a priori blijkt; — dat het tweede middel van onontvankelijkheid, door eerste en derde verweersters opgeworpen, dus eveneens dient verworpen;

Aangezien, voor wat het middel van onontvankelijkheid door derde verweerster alleen tegengesteld,

aangaat, de gemeente inderdaad niet kan aanzien worden als «meester» of «aansteller» van het onderwijzend personeel, in den zin van artikel 1384, 3° van het burgerlijk wetboek (Zie Laurent, deel 20, N° 593; Burg. Rechtb. Hoey, 24 December 1925, Pas. 1926, III, bl. 92; Burg. Rechtb. Nijvel, 23 Oktober 1928, Pas. 1929, III, bl. 51); dat de vordering tegen derde verweerster, steunend op art. 1384 derde lid van 't Burgerlijk Wetboek, dus onontvankelijk voorkomt;

Aangezien, ten gronde, eerste verweerster de feiten, zooals aanlegger ze uiteenzet, betwist; — dat zij inzonderheid de bewering logenstraft dat zij op 't oogenblik van 't ongeval verschillende meters zou verwijderd geweest zijn van den rang, dien zij moest bewaken;

Aangezien aanlegger er geen voldoende bewijs van levert noch aanbiedt dat de feiten zich werkelijk voordeden zooals hij beweert; — dat hij er inzonderheid geen bewijs hoegenaamd van levert dat eerste verweerster, op 't oogenblik van 't ongeval, verschillende meters verwijderd was van den rang dien zij moest bewaken; — dat trouwens dit enkel feit, gesteld dat het bewezen ware, nog niet noodzakelijk eene fout, nalatigheid of onvoorzichtigheid in hoofde van eerste verweerster zou uitmaken; — dat immers wanneer eene onderwijzeres de bewaking van eene rij leerlingen moet uitoefenen, deze bewaking zich over heel de rij moet uitstrekken en het derhalve wenschelijk kan zijn dat de onderwijzeres zich op eenige meters afstand van de rij opstelt;

Aangezien derhalve de vordering tegen eerste verweerster, steunend op art. 1382-1383 van 't Burgerlijk Wetboek, ongegrond voorkomt;

Aangezien aanlegger, in zijne vermelde besluiten, zich beroept, tegen eerste verweerster, op art. 1384 4° van 't Burgerlijk Wetboek, en tegen derde verweerster, op art. 1382;

Aangezien aanlegger niet gerechtigd is bij eenvoudige besluiten den aard van het gerechtelijk kontrakt, zooals het door de dagvaarding gebonden werd, te wijzigen; — dat de vordering steunend op art. 1384 4°, tegen eerste verweerster, en op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, tegen derde verweerster, als nieuwe vordering moet aanzien worden en bijgevolg, bij eenvoudige besluiten voorgebracht, onontvankelijk voorkomt;

Aangezien aanlegger er in elk geval geen voldoende bewijs van levert noch aanbiedt dat het ongeval werkelijk veroorzaakt werd door de fout van een der leerlingen van eerste verweerster; — dat trouwens nog, waren de feiten, zooals aanlegger ze voorstelt, bewezen, daaruit zelf zou blijken dat de fout van de leerlinge, die het ongeval zou veroorzaakt hebben, zelfs niet door de strengste waakzaamheid van eerste verweerster kon voorkomen of belet worden; — dat immers het gebaar, van een kind dat eene deur dichtslaat, in een oogenblik uitgevoerd is, en dat iemand, die, niet één kind, maar een rij kinderen te bewaken heeft, onmogelijk de oogenblikkelijke gebaren van elk dier kinderen kan verhinderen; — dat dus de vordering tegen eerste

verweerster, steunend op artikel 1384 4° in elk geval ongegrond is;

Aangezien de eisch, steunend op artikel 1382, tegen de gemeente, ook in elk geval ongegrond is; — dat immers de fout, die aanlegger aan de gemeente ten laste legt, namelijk dat zij eene onervaren en onvoorzichtige leerkracht zou in dienst genomen hebben, waaraan zij de bewaking der kinderen toevertrouwde, geenszins bewezen is;

Om deze redenen,

Wij, Achiel Baeten, Vrederechter van het Kanton Berchem, uitspraak doende tegensprekelijk en in eersten aanleg, verleenen er van akte aan aanlegger dat hij het geding schat op meer dan vier duizend frank tegen elken verweerder voor de bevoegdheid en het ressort; — verwerpen de middelen van onontvankelijkheid, hierboven onder 1° en 2° vermeld, door eerste en tweede verweersters opgeworpen; — verklaren de vordering, steunend op art. 1384 3° lid van 't Burgerlijk Wetboek, tegen derde verweerster onontvankelijk en wijzen haar af; — verklaren den eisch, steunend op art. 1382-1383 van 't Burgerlijk Wetboek tegen eerste verweerster ongegrond en wijzen hem af; — verklaren de vordering tegen eerste verweerster steunend op art. 1384 4° lid van 't Burgerlijk Wetboek, en de vordering tegen derde verweerster; steunend op art. 1382 van 't Burgerlijk Wetboek, onontvankelijk en althans ongegrond en wijzen ze af.

BIBLIOGRAPHIE

Jos. M. C. X. GOEDSEELS. — *Défense sociale. — Commentaire de la loi de défense sociale du 9 avril 1930. — Librairie générale de droit et de Jurisprudence. — Brussel. — 1939.*

De Heer Goedseels waarvan het gekend commentaar op het strafwetboek in de praktijk zoo veelvuldig gebruikt wordt heeft thans dit werk volledig door een verhandeling over de wet van 9 April 1930 op het sociaal verweer.

Zeer te recht doet hij uitschijnen in de inleiding dat de commentatoren op deze wet in den beginne enkel beschikten over de parlementaire handelingen en in de onmogelijkheid waren te voorspellen hoe de rechtspraak zich zou ontwikkelen.

Thans na een praktijk van 9 jaar zijn de bijzonderste moeilijke gevallen door de rechtspraak opgelost geworden. Het is dan ook hoofdzakelijk het doel van Mr. Goedseels deze reeds vrij talrijke rechtspraak te bundelen en systematisch te ordenen.

Het werk is ingedeeld in korte kapitels waarin telkens het essentieele over het behandelde vraagstuk voorkomt met verwijzing naar een zeer uitgebreide rechtspraak.

Dit werk komt op zijn tijd, het zal veel bijdragen tot een meer zekere toepassing van de wet op het sociaal verweer en het zal voor de meeste juristen uitermate nuttig zijn.

Paul HORION. — *La nouvelle législation relative aux congés annuels payés. — Etabliss. E. Bruylant. — Brussel. — 1939.*

De Heer Horion, professor aan de Universiteit te Luik, is een van onze knapste bevoegdheden op het gebied van nijverheids- en sociale wetgeving. Zijn vorige werken op dit gebied hebben op stevige wijze zijn reputatie gevestigd.

Hij geeft ons thans een commentaar op de nieuwe wetgeving betreffende het jaarlijksch betaald verlof en bespreekt de wet van 8 Juli 1936 zooals ze gewijzigd werd door deze van 20 Augustus 1938.

Het vraagstuk van het betaald verlof dat op eerste zicht betrekkelijk eenvoudig schijnt, heeft aanleiding gegeven tot de meest ingewikkelde en meest subtiële vraagstukken die door schrijver worden onderzocht in het licht van een grondige kennis der voorbereidende werken der nijverheidsspraktijk en der administratieve beslissingen.

Het boek zal een zeer gewaardeerde wegwijzer zijn op dit zoo bijzonder gebied, dat sedert enkelen tijd in ons nijverheidsleven een zoo belangrijke plaats inneemt.

WETGEVING

WETSVOORSTEL

tot herziening van de wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden.

TOELICHTING

Mevrouwen, Mijne heeren,

De wetten van socialen aard worden, normaal, na het verstrijken van een zekeren tijd, aan herziening onderworpen.

Goedgekeurd om sommige bepaalde toestanden te verhelpen, moeten zij worden aangepast aan de omstandigheden, wanneer zich wijzigingen voordoen aan den stand van zaken, ten gevolge van de ontwikkeling van het maatschappelijk leven.

Het is nochtans een feit, dat de bepalingen van de wet van 7 Augustus 1922, gewijzigd door die van 1926, op het dienstcontract niet meer ten volle beantwoorden aan het doel waartoe zij werden aangenomen.

Eenerzijds, heeft de specialisatie van de bezigheden der bedienden een uitbreiding genomen, zooals trouwens op gebied van andere werkzaamheden; anderzijds, beantwoorden de in voormelde bepalingen voorkomende cijfers niet meer aan de werkelijkheid, en, ten slotte, heeft de ondervinding, opgedaan bij de toepassing van die bepalingen, sommige leemten doen aan het licht komen en eenige verbeteringen noodig gemaakt.

Vooreerst, lijkt het niet langer redelijk de bedienden wier bezoldiging 24.000 overschrijdt, van de wet uit te sluiten.

Het ligt voor de hand, dat niet de cijfers die in 1926 tot grondslag dienden, en minder nog die van 1922, thans nog als maatstaf in aanmerking kunnen komen.

Tevens dient opgemerkt, dat geen onderscheid wordt gemaakt tusschen de verschillende reeksen werklieden, naarvolgens het bedrag van hun loonen. Weliswaar,

heeft de wetgever vroeger geoordeeld dat de bediende wiens bezoldiging 24.000 fr. 's jaars overtreft, over voldoende middelen beschikt om zijn toevlucht te nemen tot de gewone rechtspleging.

Het is nochtans onjuist te beweren, dat al de bedienden die meer dan 24.000 frank verdienen, zich in denzelfden toestand bevinden; zij die minder winnen dan dit bedrag, kunnen soms een meer gegoeden persoonlijk toestand genieten dan zij die hogere wedden ontvangen.

Het geval kan zich inderdaad voordoen, dat een klein bediende, met een bescheiden wedde, de zoon is van goede burgers en dat hij bij zijn ouders inwoont, ofwel dat de vrouw van een ander bediende die minder dan 24.000 frank verdient, zich aan het hoofd bevindt van een belangrijken handel, dan wanneer een collega, die 24.500 frank wint, moet voorzien in het onderhoud van zijn ouders en van zijn eigen gezin, van een gebrekkelijke vrouw, enz.

De Werkrechtersraden werden ingesteld om voor de bedienden een snelle en weinig kostende procedure mogelijk te maken; deze dient ter beschikking te staan van al de bedienden, welk ook het bedrag zij van hun bezoldiging. Een bediende houdt niet op een bediende te zijn, hoewel zijn wedde 24.000 frank overschrijdt.

Het lijkt ons, derhalve, billijk en normaal, de maximumwedde tot 48.000 frank 's jaars op te voeren.

Dienstverband op proef.

Thans gebeurt het maar al te vaak dat een werkgever een bediende in dienst houdt, door, na een proeftijd van drie maanden, van maand tot maand een dienstverband te hernieuwen, dat van voorloopigen aard blijft. Daar zulk stelsel in strijd is met den geest van de wet, dient het noodzakelijk verholpen.

Eveneens dient voorzien dat de werkgever niet den laatsten dag van den proeftijd moet afwachten om den bediende te verwittigen dat hij het inzicht niet heeft hem in dienst te behouden; hetzelfde geldt wanneer de bediende niet voornemens is bij den werkgever in dienst te blijven.

Contract met bepaald doel.

Die paragraaf vormt, in een zekere mate, een afwijking van het gemeene recht. Inderdaad, neemt een contract met bepaald doel normaal een einde op den dag der voltooiing van het werk, waarvoor de aangestelde een dienstverband aanging. De ondervinding heeft nochtans uitgewezen dat door dergelijke contracten, de bediende dikwijls in de onzekerheid bleef verkeerden nopens den datum waarop hij vrij zou komen en, bijgevolg, mocht uitzien naar een nieuwe betrekking; de werkgever, daarentegen, kan gemakkelijk een week vooruit voorzien of het werk ten einde zal loopen, vooral wanneer dit verschillende maanden heeft geduurd. De voorgestelde tekst werd hierdoor ingegeven.

Wijzigingen in de Contracten.

Het is niet aan te nemen dat een werkgever den boekhouder, den kantoorbediende, de typiste, den verkooper, die als dusdanig aangeworven zijn kan verplichten, 't zij tijdens den duur van het contract, 't zij tijdens den duur van den wettelijken opzeg, werkzaamheden te verrichten, die geen verband houden met datgene waarvoor zij aangeworven zijn. Hetzelfde geldt voor de wijzigingen van de bezoldiging. Niets belet trouwens dat partijen

over wijzigingen van dien aard akkoord sluiten en, in dit geval, is het contract de wet van de partijen.

Indien de bediende niet is te vinden voor wijziging van de voorwaarden van zijn verbintenis of van het loopend contract, dan heeft de werkgever het recht hem opzeg te geven, niet echter zonder de wettelijke termijnen in acht te nemen of een wettelijke vergoeding te betalen, gelijk aan de bezoldiging voor dezen termijn gedurende de uitvoering van het dienstcontract voorzien.

Maar de werkgever heeft het recht niet zijn bediende te verplichten een wijziging aan de voorwaarden van zijn contract te aanvaarden, en moest hij daartoe overgaan, dan zou de bediende gerechtigd zijn zijn bediening zonder opzeg te verlaten en een vergoeding bekomen gelijk aan de bezoldiging waarop hij gedurende den termijn van opzeg recht had.

De bediende zou slechts zóó mogen handelen, wanneer de werkgever eigenmachtig de voorwaarden van het contract zou wijzigen. Een eenvoudig voorstel door den werkgever gedaan, dat geen gevolg had, en waarop het den bediende vrij staat in te gaan of niet, zou het vertrek van den bediende zonder den opzeg door de wet voorzien, niet rechtvaardigen. Het is ook wel verstaan dat het moet gaan over opgedrongen veranderingen die een wijziging uitmaken van een der hoofdvoorwaarden van het dienstcontract, van aard om den bediende te schaden.

Afwezigheid wegens ziekte. — Betaling van de bezoldiging.

De wet van 7 Augustus 1922 bepaalt dat indien de onbekwaamheid tot arbeiden meer dan één maand duurt, de werkgever te allen tijde een eind kan maken aan het contract, mits een vergoeding die evenveel bedraagt als de bezoldiging aan den bediende verschuldigd voor drie maanden dienst.

Kan men zich indenken waarom de werkgever in dit geval een korteren opzeggingstermijn kan geven, dan door artikel 12 is voorzien? Dit laatste is nochtans het geval met den zieken bediende die, gedurende tien jaar, in dienst van denzelfden werkgever is gebleven. Het was dringend noodig dezen abnormalen toestand te doen verdwijnen.

Het huidige voorstel voorziet, anderzijds, uit redenen van humanitaire aard die niet voor betwisting vatbaar zijn, een schorsing van het dienstcontract, ter bescherming van de vrouw in het kraambed.

Opzeg en Vergoeding wegens afdanking.

De opzeggingsvergoeding wordt soms ten onrechte « vergoeding wegens afdanking » geheeten. De werkgever die zijn bediende onmiddellijk doorzendt, is hem een vergoeding verschuldigd, die evenveel bedraagt als de bezoldiging gedurende den opzeggingstermijn; maar indien deze bediende jaren dienst heeft, is het billijk, juist uit hoofde van zijn dienstjaren, hem een vergoeding wegens afdanking toe te kennen; het is inderdaad niet rechtvaardig een gelijken opzeggingstermijn te geven aan twee bedienden met respectievelijk tien jaar en 25 jaar dienst; des te meer moeten beloond worden de dienstjaren bij eenzelfde werkgever.

Afwezigheid gedurende den opzeggingstermijn om een nieuwe betrekking te zoeken.

Artikel 13 van deze wet voorziet dat « de bediende, om een nieuwe betrekking te zoeken, tweemaal een

halven dag per week afwezig mag zijn». Maar de wet voorziet niet dat deze twee afwezigheden door den werkgever moeten betaald worden; daaruit volgt menigmaal, dat aan een bediende toelating wordt verleend om afwezig te zijn, maar dat de werkgever hem de uitbetaling van zijn loon gedurende deze twee afwezigheden weigert; de wet verbiedt hem dit niet en de werkgever komt er dan voor uit dat, wat niet verboden is, toelaten is.

Het ontbreken van een klaren en duidelijken tekst voor dit vraagstuk heeft menige Kamers van Werkrechtshouders in de gelegenheid gesteld deze stelling van de werkgevers bij te treden.

Dit zijn, in hun groote lijnen, de voornaamste opmerkingen die de indiening van dit wetsvoorstel hebben gerechtvaardigd

WETSVOORSTEL

Eerste artikel.

Elk dienstcontract moet schriftelijk en in dubbel exemplaar worden vastgesteld. Ter uitzondering van de artikelen 7, 26 en 27, zijn aan de navolgende bepalingen niet onderworpen, de dienstcontracten waarin de overeengekomen bezoldiging meer bedraagt dan 48.000 frank per jaar.

De veranderlijke commissieloonen en voordeelen worden, voor de toepassing van onderhavige wet, berekend op het bedrag van de bezoldiging der voorafgaande twaalf maanden.

Deze wet is niet van toepassing op de bedienden van de provinciën, van de gemeenten en van den Staat, die voor vast werden benoemd.

Art. 2.

Werd het contract aangegaan voor een onderneming, of een bepaalden duur, dan moet het worden omschreven door de aanduiding van zijn voorwerp of door de vaststelling van zijn duur. De werkgever die het contract verbreekt zonder billijke reden, is aan den bediende een vergoeding verschuldigd, gelijk aan de wedde overeenstemmende hetzij met den duur van de opzegging, hetzij met het overblijvend gedeelte van dien nog te loopen termijn

Art. 3.

Wanneer het contract een dienstverband op proef voorziet, mag de duur van de bedongen proef niet drie maanden overschrijden, noch minder zijn dan een maand. Te rekenen van de tweede proefmaand, kan aan het contract op proef slechts een einde worden gemaakt, dan mits een opzegging van veertien dagen, door den werkgever, en van zeven dagen, door den bediende. Wordt de opzegging gedaan door den werkgever, binnen de eerste proefmaand, dan heeft de bediende recht op de bezoldiging voor die maand bepaald. Na het dienstverband op proef, kan een dienstverband voor een bepaalden duur niet worden aangegaan voor een korteren termijn dan 6 maanden.

Art. 4.

De datum waarop het contract in werking treedt, het voorwerp en de aard van de betrekking, de plaats waar

deze wordt uitgeoefend, de duur der verbintenis, de bezoldiging, het beloop van de eventuele kosten van verplaatsing en alle andere voorwaarden worden, behoudens de verbodsbepalingen van deze wet, door het contract vastgesteld.

Wat door partijen niet is bedongen, wordt naar het gebruik geregeld. De weigering vanwege den bediende, een ander werk te verrichten dan hetgeen waarvoor hij werd aangeworven, is geen voldoende reden om het contract zonder opzegging te verbreken.

Art. 5.

Het dienstcontract kan, niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, nietig verklaard worden door den bediende, wanneer het is bewezen dat de hem toegekende bezoldiging minder dan een derde lager is dan die welke hem, volgens de gebruiken der streek, normaal moest verleend worden. De vordering tot nietigverklaring moet, op straffe van verval, uiterlijk binnen het jaar van het contract ingesteld worden. Bij het nietig verklaren, kent de rechter schadeloosstelling toe, indien daartoe gronden bestaan.

Art. 6.

Door het oproepen en het wederoproepen van den bediende onder de wapenen, wordt het contract geschorst. Werd het zonder tijdsbepaling aangegaan, dan kan de werkgever daaraan, mits de wettelijke opzegging, alleen dan een einde maken, wanneer de bediende met onbepaald verlof naar huis is gezonden.

Art. 7.

De uitvoering van het contract is geschorst, wanneer de bediende onmogelijk arbeiden kan wegens ziekte of ongeval. Gedurende de eerste dertig dagen van de onbekwaamheid tot arbeiden, behoudt de bediende, niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, aanspraak op de bezoldiging voorzien bij het contract. Het commissieloon waarop de bediende mocht recht hebben, wordt berekend naar het gemiddeld bedrag van de commissieloonen, die gedurende de drie maanden vóór de onbekwaamheid werden uitbetaald.

De vrouwelijke bedienden hebben op dezelfde voordeelen aanspraak bij hunne bevalling. Het contract mag door den werkgever niet worden verbroken, binnen den termijn loopende tusschen de twee maanden welke de bevalling voorafgaan en de twee maanden die dezelve volgen.

Art. 8.

Duurt de onbekwaamheid tot arbeiden meer dan een maand, dan kan de werkgever, te allen tijde, een einde maken aan het contract, mits vergoeding, na aftrek van de wedde betaald sedert de onbekwaamheid tot arbeiden een aanvang nam.

Deze vergoeding is ten minste gelijk aan de bezoldiging welke aan den bediende voor drie maanden dienst verschuldigd is. Zij zal gelijk zijn aan de bezoldiging verschuldigd voor zes maanden, voor de bedienden die, gedurende tien jaar, in dienst van een werkgever zijn gebleven. Elke strijdige overeenkomst is nietig.

Art. 9.

Wanneer het dienstverband is aangegaan op proef of voor een bepaalde onderneming welke een duur van

hoogstens zes maanden omvat, kan de werkgever, wegens de onbekwaamheid tot arbeiden, aan het contract een einde maken, zonder vergoeding, zoo die onbekwaamheid meer dan acht dagen duurt.

Wanneer het dienstverband is aangegaan voor een bepaalde onderneming welke een duur van meer dan zes maanden omvat, kan de werkgever, wegens de onbekwaamheid tot arbeiden, aan het contract een einde maken, na de eerste dertig dagen van onbekwaamheid. In dit geval, en niettegenstaande alle strijdige overeenkomst, behoudt de bediende het recht op een bezoldiging welke die, bij artikel 9 voorzien, niet mag overschrijden.

Art. 10.

Ingeval de onbekwaamheid tot arbeiden het gevolg is van een ongeval dat aanleiding geeft tot vergoeding, krachtens de wet op het herstel der schade wegens arbeidsongevallen of van ziekte, naar luid van de wet van 24 Juli 1927, is de werkgever alleen er toe gehouden die vergoedingen derwijze aan te vullen, dat zij de algeheele betaling verzekeren van de bezoldiging of van de krachtens de artikelen 5, 8 en 9 verschuldigde vergoedingen.

Art. 11.

Hij die den bediende vervangt, die onder de wapenen is opgeroepen of onbekwaam tot arbeiden, kan in dienst genomen worden, onder voorwaarden die van de bij deze wet voorziene regelen afwijken, wat aangaat den duur der diensten en den opzeggingstermijn.

Art. 12.

Indien het dienstverband wordt aangegaan voor een onbepaalden tijd, heeft elke der partijen het recht het te doen eindigen door opzegging aan de andere. Van dit recht kan slechts gebruik gemaakt worden, mits een voorafgaande kennisgeving waarvan het bewijs alleen kan blijken uit een aangeteekenden brief, een deurwaardersexploot of een afschrift van opzeggingsbrief, door de andere partij behoorlijk voor ontvangst geteekend. De opzeggingstermijn neemt een aanvang na het eindigen der kalendermaand gedurende welke de opzegging wordt gedaan.

Die termijn wordt bepaald als volgt :

A. — Wordt de opzegging gedaan door den werkgever :

1° Bedraagt de bezoldiging minder dan 600 frank en heeft de bediende minder dan tien jaar dienst, dan is de opzegging van 1 maand; zij is van 2 maanden, zoo hij meer dan tien jaar dienst heeft;

2° Bedraagt de bezoldiging 600 tot 2.000 frank, dan is zij van zes maanden, voor minder dan tien jaar dienst, en van twaalf maanden, voor meer dan tien jaar dienst;

3° Bedraagt de bezoldiging 2.000 tot 4.000 frank, dan is zij van zes maanden, voor minder dan tien jaar dienst, en van twaalf maanden, voor meer dan tien jaar dienst.

B. — Betreft het een bediende die zelf zijn opzegging heeft gedaan, dan worden de termijnen, zooals gesteld bij litt. A, met de helft verminderd, met maximum van drie maanden.

De bediende die zijn opzegging heeft ontvangen, kan, niettegenstaande alle strijdige overeenkomst, zijn werkgever verlaten, wanneer hij een nieuw dienstcontract heeft gesloten, doch mits opzegging van veertien vrije dagen, indien zijn maandelijksche bezoldiging niet twee duizend frank overschrijdt, en van vijf en veertig vrije dagen, indien zij twee duizend frank overschrijdt.

Art. 12bis.

Indien de bediende twaalf achtereenvolgende dienstjaren telt, bij eenzelfde werkgever, ontvangt hij, daarenboven, als extrawedde, een afdankingstoeslag gelijk aan drie maandelijksche wedden, zoo hij ten minste vijf en dertig jaar oud is, aan zes maandelijksche wedden, zoo hij meer dan veertig jaar oud is, en aan negen maandelijksche wedden, zoo hij meer dan vijftig jaar oud is.

Indien de rechtstoestand van den werkgever mocht gewijzigd worden, namelijk wegens eropvolging, verkoop, samensmelting, omvorming van het bedrijf, het brengen in vennootschap, worden al de op den dag der wijziging loopende dienstcontracten, ter zake van de berekening der jaren dienst, geacht te worden voortgezet tusschen den nieuwen werkgever en het personeel der onderneming, dit niettegenstaande alle strijdige overeenkomst.

De bediende behoudt steeds het recht op den afdankingstoeslag, behalve voor de onmiddellijke wegzenningen wegens zwaarwichtige reden, als dusdanig, in geval van betwisting, door de werkrechtshraden erkend.

Art. 13.

Onder den naam van «Waarborgfonds» en onder het toezicht van den Staat, wordt een verrekenskas tot stand gebracht, welke, ter ontlasting van den werkgever, voor doel heeft aan den bediende de bij artikel 12bis voorziene afdankingstoeslagen te betalen. Dit «Waarborgfonds» dat, op paritaire wijze, door de afgevaardigden, in even getal, van al de werkgevers- en werknemersverenigingen wordt beheerd, wordt in stand gehouden door de verplichte storting van maandelijksche bijdragen, zijnde een percentage van het totaal der aan deze wet onderworpen bedienden uitbetaalde bezoldigingen. De modaliteiten van werking en het beloop der bijdragen worden bij Koninklijk besluit vastgesteld, de hierboven bedoelde bedrijfsinrichtingen gehoord zijnde.

Art. 14.

Gedurende den opzeggingstermijn, en niettegenstaande alle strijdige overeenkomsten, mag de bediende tweemaal per week afwezig zijn, alleen om een nieuwe betrekking te zoeken, zonder dat, uit dien hoofde, iets van zijn wedde mag worden afgehouden; zijn afwezigheid mag echter, in het geheel, niet meer dan één arbeidsdag bedragen. Beide halve dagen worden, naar de belangen van partijen ten beste gekozen.

Art. 15.

De opzegging mag niet zonder voorafgaande kennisgeving geschieden, tenzij om zwaarwichtige redenen, waarover de rechter uitspraak doet. Alleen de redenen bekend gemaakt bij aangeteekenden brief of bij deurwaardersexploot, gezonden of betekend binnen drie dagen na de opzegging, kunnen aangevoerd worden tot wettiging van de opzegging.

Art. 16.

Indien het contract werd gesloten zonder tijdsbepaling, is de partij die de verbintenis verbreekt zonder gegronde reden of zonder de bij artikel 12 bepaalde termijnen in acht te nemen, gehouden tot betaling, aan de

wederpartij, van een vergoeding gelijk aan de loopende wedde overeenstemmende, hetzij met den duur van den opzeggingstermijn, hetzij met het nog te verlopen gedeelte van dien termijn. De vergoeding wegens opzegging behelst niet alleen de wedden, maar ook de verdiensten verworven krachtens de overeenkomst.

Art. 17.

Werd het contract gesloten voor een bepaalden duur, dan heeft de benadeelde partij, wegens het opzeggen daarvan zonder gegronde redenen, vóór het verstrijken van den termijn, recht op een vergoeding gelijk aan het bedrag der tot het verstrijken van dien termijn te loopen wedden en verdiensten; zij mag echter niet het drievoudige overschrijden van de wedden en verdiensten overeenstemmende met den duur der opzegging, die diende in acht te worden genomen, indien men de overeenkomst zonder tijdsbepaling gesloten had. Een voor bepaalden duur aangeworven bediende mag niet weder aangeworven worden voor een minderen tijd dan zes maanden, ten ware om de begonnen onderneming te voleindigen.

Art. 18.

Behalve wat betreft de verbintenissen van meer dan 4.000 frank per maand, zijn nietig — ten opzichte van de opzegging door den werkgever — alle bedingen waarbij de termijnen worden bepaald van een minderen duur dan bij de artikelen 12 en 12bis wordt voorzien, of die, in geval van verbreking der verbintenis, lagere vergoedingen voorzien, dan die bepaald bij de artikelen 16 en 17. De kwijting tot slot van rekening of alle gelijkaardige vrijmakingsformule moet, op straffe van nietigheid, geheel met de hand zijn geschreven door hem tegen wien men ze inroept.

Art. 19.

Bij het eindigen van de verbintenis, moet de werkgever, zoodra de bediende dit aanvraagt, hem een getuigschrift afleveren, waarin alleen vermeld worden:

- 1° De dag waarop de diensten van den bediende een aanvang hebben genomen, en die, waarop zij eindigden;
- 2° De aard der betrekking van den bediende.

Elke afstand van het recht, aan den bediende door dit artikel toegekend, is zonder kracht.

Art. 20.

De vrouw, als bediende aangeworven en bij het bedrijfshoofd inwonende, heeft het recht het contract te verbreken, indien de echtgenoot van het bedrijfshoofd of eenige andere vrouw die het huis bestuurde, bij het sluiten van het contract, sterft of zich terugtrekt.

Art. 21.

Zijn nietig de bedingen krachtens welke het aan den bediende verboden is, na het eindigen van het contract, een persoonlijke onderneming in bedrijf te nemen, zich met anderen te vereenigen om een handel te drijven of bij andere werkgevers dienst te nemen.

Art. 22.

De artikelen 29 tot 37 van de wet van 10 Maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, zijn van toepassing op het dienstcontract.

Art. 23.

Elke borgtocht tot waarborging van de nakoming der verplichtingen van den bediende, moet rechtstreeks door den bediende aan de Nationale Bank of aan de Algemeene Spaarkas worden gedaan, of in het Grootboek van 's Lands Schuld ingeschreven worden, naar luid van hetgeen voor de openbare aanbestedingen wordt vereischt.

Elke borgtocht moet, bij de ondertekening van het contract, in zijn geheel en ineens worden gestort, behoudens in het contract voorziene strijdige bepalingen.

Het feit dat de bediende het bewijs van den gestorten waarborg niet vermag te leveren, of elke tekortkoming van zijnerwege, in geval van borgtocht bij gedeeltelijke stortingen, worden als « grove schuld » aangezien, waardoor de verbreking van het contract, zonder vergoeding, is gerechtvaardigd.

Art. 24.

Worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van 26 tot 500 frank, of met een van die straffen alleen:

Zij die, tot het begeven van een betrekking of zelfs tot het verleenen van kortingen en commissielonen, de verplichting hebben gesteld aandeelen, winstaandeelen of obligaties van welken aard ook te onderschrijven, te storten of te koopen, of die zich fondsen hebben doen overhandigen.

Art. 25.

De vorderingen wegens het dienstcontract verjaren door verloop van een jaar, na het eindigen van het contract.

Art. 26.

De wet van 18 Augustus 1887, gewijzigd door die van 25 Mei 1920, wordt gewijzigd als volgt:

- a) Artikel 2 wordt aangevuld als volgt:

« Met de wedden worden gelijkgesteld de kortingen of commissielonen welke, in den loop van een jaar, worden verworven.

» Trekt de belanghebbende kortingen of commissielonen en tevens een vaste wedde, dan zijn de bepalingen van de eerste twee alinea's van dit artikel van toepassing op het gezamenlijk bedrag van de bezoldiging. »

- b) Artikel 3 wordt gelezen als volgt:

« Art. 3. — Bovenstaande artikelen 1 en 2 gelden niet voor den afstand en de inbeslagneming welke geschieden om de redenen bepaald bij de artikelen 203, 205 en 214 van het Burgerlijk Wetboek. »

- c) Een nieuw artikel wordt achter artikel 3 toegevoegd:

Art. 3bis. — De pensioenen toegekend aan de bedienden of klerken van de burgerlijke of de handelsvenootschappen, van de kooplieden, van de particulieren, van de burgerlijke godshuizen, weldadigheidsbureelen en andere openbare instellingen, kunnen slechts in beslag genomen en afgegaan worden dan ten beloope van een vijfde, wegens schulden aan de Openbare Schatkist, en van een derde, om de redenen vermeld in de artikelen 203, 205 en 214 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 27.

Artikel 19, n° 4°, van de wet van 10 December 1851 op de voorrechten en hypotheeken, aangevuld door die van 25 April 1896, wordt gewijzigd en aangevuld als volgt :

4° Het loon van de dienstboden voor het vervallen jaar en wat op het loopende jaar verschuldigd is ; de wedden, kortingen of commissieloonen der bedienden voor zes maanden en het loon der werklieden voor een maand ; de vergoedingen aan de bedienden of aan de werklieden verschuldigd wegens onregelmatige verbreking van het contract. Het bedrag van het voorrecht, wat de bedienden betreft, mag niet 6.000 frank overschrijden.

Art. 28.

De werkrechtshraden, de Vrederechter, de Handelsrechtbank kunnen, in al de geschillen betreffende het dienstcontract, waarvoor zij bevoegd zijn, een voogd «ad hoc» benoemen om, in het geding, den afwezigen of verhinderden voogd te vervangen ; zij kunnen insgelijks de gehuwde vrouw machtigen om in rechten te verschijnen.

Art. 29.

De bediende heeft recht, hoeveel personen er ook in de onderneming worden gebezigd en niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, op een jaarlijksch betaald verlof van een gezamenlijken duur van :

Zes werkdagen, na één jaar dienst ;

Negen werkdagen, na drie jaar dienst ;

Twaalf werkdagen, na vijf jaar dienst, bij denzelfden werkgever.

De dagen van ziekte en die gedurende welke de bediende onder de wapenen werd teruggeroepen, kunnen van de betaalde verlofdagen niet worden afgetrokken.

De toepassingsmodaliteiten voor die verloven worden bij Koninklijk besluit bepaald.

Art. 30.

De Koning kan voor de belanghebbenden de beslissingen bindend maken, welke door de paritaire Commissiën werden aanvaard en welke, hetzij verloven omvatten met een langeren duur of toegestaan onder andere voorwaarden dan die bij artikel 29 voorzien.

Art. 31.

Voor de uitoefening van de bevoegdheden hem bij artikel 29, alinea 2, verleend, vraagt de Koning het advies :

1° van de paritaire commissiën of, bij dezer ontstentenis, van de vereenigingen der betrokken hoofden van onderneming en arbeiders ;

2° van den Hoogen Arbeidsraad.

Art. 32.

De opsporing en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van de artikelen 29 en 30, alsmede van de besluiten genomen ter uitvoering van die artikelen, geschieden overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 8 tot 15 van de wet van 8 Juli 1936, ter zake van de jaarlijksche betaalde verlofdagen.

Art. 33.

Op het oogenblik van de verbintenis of in den loop van het contract, kunnen partijen, op straffe van nie-

tigheid, niet overeenkomen hun eventueele geschillen aan een of meer scheidsrechters te onderwerpen, tenzij onder voorbehoud van beroep.

Art. 34.

De volgende bepalingen zijn toepasselijk op al de bedienden die, onder welke benaming het ook zij — handelsreizigers, handelsvertegenwoordigers, stadsreizigers, enz. — door een of meer firmas zijn aangeworven en wier bezoldiging hetzij een vaste wedde, hetzij een commissieloon, hetzij beide samen omvat ; kortom, op al degenen die aangeworven zijn om als bezoldigde tusschenpersonen te dienen, om het terrein te verkennen, aan een fabrikant of een handelaar een cliënteel aan te brengen en te behouden.

De handelsreizigers of -vertegenwoordigers die bovenstaande voorwaarden in zich vereenigen zullen, op overlegging van een getuigschrift door den werkgever afgeleverd, een officieele kaart ontvangen vanwege den Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg.

Art. 35.

Het commissieloon is aan den handelsreiziger of handelsvertegenwoordiger verschuldigd op elke bestelling door den werkgever aanvaard. De niet-uitvoering van die bestelling door de schuld van den werkgever, doet het recht op het commissieloon niet vervallen.

Art. 36.

De handelsreiziger of handelsvertegenwoordiger wiens bezoldiging een commissieloon omvat, vastgesteld volgens het beloop van de behandelde zaken, heeft recht op dit commissieloon, niettegenstaande alle strijdige overeenkomst, zelfs indien de bestellingen worden uitgevoerd of normaal slechts na het verbreken van het contract moeten uitgevoerd worden.

Hij heeft nog recht op het geheele commissieloon op de bestellingen die volgen op het zenden van stalen en het zenden op zicht, door den werkgever gedaan en, na het verbreken van het contract, gedurende een tijdperk van vier maanden, overgemaakt.

Art. 37.

De handelsreiziger of handelsvertegenwoordiger die, naar luid van het contract, gelast is een bepaalde cliënteel te bezoeken, onaangezien de afpaling van de afdeeling, of de onderkenning van de cliënteel, heeft, behoudens strijdige overeenkomst, recht op het commissieloon, voor al de zaken welke de werkgever met die cliënteel rechtstreeks of onrechtstreeks heeft gedaan.

Art. 38.

Indien de wensch daartoe door den handelsreiziger of handelsvertegenwoordiger wordt uitgedrukt, moet de werkgever hem toelaten de ter zake geldende boeken na te zien of te doen nazien ; hij moet hem het dubbel van de bevestigingen en facturen doen toekomen.

Art. 39.

De commissieloonen zijn uitbetaalbaar op het einde van de maand volgende op de overlegging van de bestellingen, dit niettegenstaande alle strijdige overeenkomst.

Art. 40.

Elk beding, waardoor de handelsreiziger of handelsvertegenwoordiger aansprakelijk wordt gesteld voor het onvermogen van den cliënt, kan, behalve in geval van grove schuld of van opzet, slechts kracht hebben ten beloope van een som gelijk aan het bedrag van het commissieloon voor de bestellingen van den onvermogenen cliënt.

Art. 41.

Het feit, voor een handelsreiziger, eenigen handel te drijven, kan geen aanleiding zijn hem de hoedanigheid van bediende te ontnemen.

L. JORIS.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Zitting van den Algemeenen Raad op 11 Februari 1939

De zitting vangt aan te 2 u. 30 onder voorzitterschap van Mr. Van Leynseele.

Waren aanwezig: Struye, algemeen-secretaris, Heuse en Franck, ondervoorzitters, Favart, secretaris, Stockmans, Victor, Wijnen (Antwerpen), Sasserath, Gheude, Landrien, Van Reepinghen, Quintin, Coppieters de Gibson, E. Janson, Meyer, Devis, Ch. Edmond, Van Overbeke, Van Dieren, Callewaert (Brussel), Horgnies, Paternoster, Francq, Hanquinet, Juste (Charleroi), Broeckaert (Dendermonde), Chevalier (Doornik), Vae- rendonck (Gent), Harmignies (Bergen), Philippart (Luik), Albert (Tongeren), Linon (Verviers). Lieten zich verontschuldigen: Janne, De May, Van Tyghem, Franquart, Van Camp, Appelman, Van Hemelrijck.

De voorzitter brengt hulde aan de onlangs afgestorven leden van den Algemeenen Raad, Mrs Hamaide en Stellingwerf.

Op voorstel van Mr. Philippart beslist de Raad een telegram van rouwbeklag aan Z. E. de Pauselijke Nuntius toe te sturen ter gelegenheid van het overlijden van Z. H. den Paus.

De voorzitter komt terug op het Congres van Juni en brengt ter kennis van den Raad dat Mrs Botson en Victor verslag zullen uitbrengen over den toestand der Balie. Bij de medewerkers der verslaggevers wordt reeds Mr. Feye genoemd die meer in 't bijzonder het vraagstuk onder fiscaal opzicht zal behandelen.

De voorzitter licht het advies van Mr. Botson nader toe voor wat betreft de machtiging der advocaten om voor het Hof te pleiten en hij zegt dat het niet in de bedoeling van Mr. Botson ligt eenig onderscheid te maken tusschen de confraters van Brussel en deze der Provincie.

Mr. Van Overbeke wenscht een voorbereidende algemeene vergadering. Mr. Victor vraagt de publicatie der verslagen vóór de algemeene vergadering.

De voorzitter stelt voor dat een zitting van den Algemeenen Raad aan het instudeeren der verslagen zou gewijd worden.

Mr. Paternoster drukt in naam van zijn confraters van Charleroi de wensch uit dat het Verbond alle discussie zou uitschakelen nopens een onderscheid, van

welken aard ook, tusschen advocaten naar gelang de Balie aan dewelke zij ingeschreven zijn.

Mr. Victor en ook de voorzitter zijn de meening toegedaan dat het den Algemeenen Raad niet behoort de rechten der Algemeene Vergadering te beperken. Mrs Van Reepinghen en E. Janson deelen deze meening. Mrs Van Overbeke, Quintin en Sasserath denken dat deze vraag buiten de bevoegdheid ligt van den Algemeenen Raad.

Mr. Coppieters de Gibson stelt voor een dere verslaggever aan te duiden die lid zou zijn der Balie van Charleroi.

De Algemeene Raad blijft bij de vroeger door het Verbond aangenomen houding voor wat betreft de gelijkheid aan de balie van al de advocaten van het land en beslist dat de studie der verslaggevers zal gepubliceerd worden en aan de verscheidene Balies, alsook aan de Conferenties, medegedeeld. De vraag zal vervolgens aan een buitengewone Algemeene Vergadering voorgelegd worden.

De Raad keurt in principie het voorstel goed om rond Mei 1939 een uitstap te doen in Nederland.

Mr. E. Janson die voor het einde de zitting moest verlaten, kan geen lezing geven van zijn verslag, in de Fransche taal opgesteld, over de eenmaking van de beroepstucht-rechtspraak. Mr. J. Van Overbeke behandelde hetzelfde onderwerp in de Vlaamsche taal. De voorbereidende toelichting tot zijne studie verscheen in het «Rechtskundig Weekblad», nr 39, van 12 Juni 1938. In verband met de algemeene hervorming van den Staat, stelt Mr. van Overbeke de vraag of het niet wenschelijk ware een eenige Balie op te richten voor heel het land.

De Raad gaat uiteen om 17 u.

BALIE VAN KORTRIJK. — RAAD VAN DE ORDE.

Beslissing van den Raad.

De Raad der Orde van Advokaten vergaderd op 7 Februari 1939;

Overwegende dat er den laatsten tijd, uitbreiding gegeven werd, ook in ons gerechtelijk arrondissement, aan de inrichting van zoogenaamde rechtskundige diensten in den schoot van beroepsverenigingen en syndikaten van patroons, bedienden of arbeiders:

Overwegende dat deze organisaties, onder voorwendsel hun aangesloten leden te helpen, voor dezen eenen dienst van kosteloze raadplegingen houden en ze zelfs in de gelegenheid stellen voor sommige gedingen kosteloos te procedeeren;

Overwegende dat voor het fungeeren van dezen dienst de medewerking noodig is van een advokaat, 't zij deze zitting houdt in de lokalen zelf der organisaties 't zij hij de hem toegezonden leden in zijn kantoor ontvangt;

Overwegende dat voor deze z.g. rechtskundige diensten een breede reklame wordt gemaakt zoowel in de pers als op de vergaderingen;

dat onlangs een bedienden-syndikaat niet geaarzeld heeft bij het maken van deze reklame de leden der Balie in de oogen zijner aangeslotenen in een persartikel te diskrediteeren;

Overwegende dat deze manier van werken in feite en vanzelfsprekend met zich brengt dat de leden van die organisaties hunnen rechtskundigen dienst raadplegen over twistpunten en geschillen van allerlei aard,

ook deze welke geen verband houden met hun specifieke beroepsbelangen;

dat deze leden hiertoe door de aangestelden en propagandisten der organisaties gemakkelijk worden aangespoord;

dat de normale werking van dezen dienst voor gevolg heeft dat de zaken naar een bepaald advocaten-kantoor worden afgevoerd;

Overwegende dat op deze wijze bedekte agentschappen voor zaken-ophaling ontstaan;

Overwegende dat de werking van advocaten met dergelijke agentschappen evenzeer zoo niet strenger dient onderdrukt te worden dan de werking met agentschappen waaraan een advocaat een deel van zijn eere-loon moet afstaan;

Overwegende dat deze onderdrukking ingegeven is door de dringende bezorgdheid om het waardige bestaan van een onafhankelijke balie te vrijwaren, om de vrije keus van den advocaat aan de rechtszoekenden te waarborgen, en om aan ieder lid van onze orde de gelegenheid te geven zich een behoorlijke levensstandaard te verzekeren;

Overwegende immers dat het bovengeschetste misbruik er onvermijdelijk toe leidt enkele monopolies aan de Balie te scheppen;

dat de vrije keus van den advocaat voor een groot deel der rechtszoekenden practisch uitgeschakeld wordt;

dat aan de jongere confraters de gelegenheid ontnomen wordt om door hun talent, werkkracht, correctheid en onafhankelijkheid de plaats aan de balie in te nemen waarop zij recht hebben;

Overwegende dat wanneer de bovengeschetste practijken moesten toegelaten zijn het geen zin meer zou hebben te verbieden met agenten te werken en aan reclame te doen of clienteel te recruteeren op gelijk welke wijze;

Overwegende overigens dat bij onze Rechtbank een bureau van kosteloze raadplegingen bestaat en dat trouwens ieder advocaat voor plicht heeft de behoeftige rechtszoekenden desgevallend kosteloos bij te staan;

Beslist :

1. dat het aan de leden van de balie verboden is zich openlijk of verdoken als advocaat te laten verbinden aan een zoogenaamden rechtskundigen dienst van beroepsverenigingen, syndicaten van patroons, bedienden of arbeiders, 't zij tegen een vaste vergoeding, 't zij tegen betaling van een eereloon per raadpleging of zaak, zelfs wanneer zij de toegezonden clienteel in hun kantoor ontvangen;

2. dat het eereloon voor een raadpleging of voor een zaak door de client zelf moet geregeld worden en dat het niet mag verminderd worden omdat deze lid is van een bepaalde organisatie;

De Raad herinnert er terzelfdertijd aan dat het de leden der orde streng verboden is publiciteit te maken of te laten maken voor hun advocaten-kantoor;

dat het eveneens verboden is zaken te aanvaarden van agentschappen, personen of maatschappijen die voor uitsluitend doel hebben de gedingen van derden af

te handelen en welke zich b. v. ter gelegenheid van een ongeval een volmacht laten afleveren om de leiding van het geding in handen te nemen of de schuldvordering van het slachtoffer of van zijn erfgenamen afkopen.

De Raad doet men aandrang beroep op de beroepseer en -solidariteit van al de leden onzer Balie om bovenstaande beslissingen stipt na te leven, ook om het nemen van strenge sancties te voorkomen.

Namens den Raad der Orde :

De Secretaris,
Paul F. BEECKMAN.

De Stafhouder,
Karel VAN TYGHEM.

VLAAMSCH PLEITGENOOTSCHAP BIJ DE BALIE TE BRUSSEL

Op Dinsdag, 28 Februari 1939, te 20.30 uur, richt het Vlaamsch Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel een derde voordracht in op 't Paleis van Justitie.

Als voordrachtgever zal optreden Prof. Dr. Vermeulen August, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Gent en lid der Koninklijke Vlaamsche Academie, die het onderwerp zal behandelen : «Kunst en Moraal».

TIJDSCHRIFTEN

TIJDSCHRIFT VOOR NOTARISSEN. — Nr 2. — Februari 1939. — K. Bergé : Het fiscaal begrip «Handelszaak» in verband met de akten van vennootschap.

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr 7. — 18 Februari 1939. — Mr. J. Overwater : De wijziging van het burgerlijk kinderrecht (II, slot).

ADVOCATENBLAD. — Nr 2. — 15 Februari 1939. — Rapport over pensioneerding van advocaten; K. W. P. Klaassen : Verdediger en pers; Van der Does : Adoptie en de traagheid van onze wetgeving.

LA BELGIQUE JUDICIAIRE. — Nrs 1-2. — De l'autorité des ordres du jour votés par les Chambres, par M. Grégoire. — Nr 3. — Régimes matrimoniaux, par René Piret. — Nr 4. — Successions, donations, testaments, par Albert Hanotiau.

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr 3563. — 19 Februari 1939. — Leon Hennebicq : Henri Jaspas.

De Vlijt, Nationalestr., 46, Antwerpen. A. Somville, best.

VLAAMSCH JURISTEN ABONNEERT U OP HET "RECHTSKUNDIG WEEKBLAD"!!!